

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Ciudadà:
Vota la Lliga!Pagarà el cupó municipal
amb accions del Suro.

Catalunya respon

Ha calgut que passessin moltes coses perquè hagés estat possible a Catalunya la unió d'esquerres que era indispensable des del primer moment si volíem descabellar un programa de govern i constructiu. Cadascú s'ha pensat que perjudicant el veí s'enrobustia i no s'adonava que no feia sinó donar armes a les dretes. Però aquests errors, pertanyents al passat, ja són superats i, per tant, no existeixen. Només poden complaure's a retreure'ls els polítics

duir les seves tasques, pràcticament, al no-res. I no podria ésser d'altra manera. Un partit d'ideari del qual consisteix a apartar el poble de la política, no pot pas expandir a través del poble una cultura patriòtica que, a Catalunya, és i ha d'ésser eminentment política.

Tot el que pot aspirar el partit dels amics dels senyors Cambó i Ventosa, és endormiscar les multituds catalanes i fer-se amo del país a favor d'aquesta absència de cons-

De Dijous —
— a Dijous

Per uns dies, l'atenció general ha estat girada a les gestes d'aquest Stavisky que ha fet una de les estafades més grans de l'època contemporània, no escassa en fets d'aquesta mena, i que s'ha suicidat abans d'haver de tornar a la presó.

Des d'un punt de vista independent de la moral, cal reconèixer que Stavisky havia d'ésser un tipus extraordinari. Deu haver-hi, en efecte, moltes persones capaces d'imaginar, teòricament, una estafada de grans proporcions; però que no gosen realitzar-les, sia per moralitat, sia perquè no tenen condicions.

Però àdhuc els tipus extraordinaris com Stavisky, dedicats a aquesta mena de negocis, es troben un dia amb aquell negoci, l'últim que fan, que és el que surt malament. El cas és tenir la sort que aquest últim negoci tardi a presentar-se. En algun cas, com el de Kreuger, només l'interessat sabia que estava fent l'últim negoci de la seva vida. Els altres mortals van haver d'esperar que Kreuger es suicidés per adonar-se que el rei dels llumins era un estafador d'envergadura.

Davant de casos així, hom s'adona que realment som encara un país petit. Aquí fem els grans escarafalls per petits afers de milers de pessetes, de corrupcions de funcionaris per una capsa d'havans i coses per l'estil. Comparats amb els grans aferistes que de tant en tant donen tema pròdig i apassionant al sensacionalisme periodístic i a la tafaneria del públic, els nostres aferistes només tracten amb calderilla, i amb tan poca traça, que els cau a terra i ja un soroll enorme que alerta tothom.

Es que el país no dona per a més. Més de cinc-cents milions de francs, diu que és la quantia de l'estafada de Stavisky. Un periodista amic, una mica extravagant i variable, sosté que aquesta quantitat no existeix en tot Catalunya, i bancs i milionaris compresos. I això que aquest company ara és de la Lliga, on diuen que hi ha milionaris i homes de negocis amb pretensions de «tècnics» que donaran molta matèria el — a que se'n parli.

De totes maneres, no és que trobem a faltar, per a la grandesa del país, la presència i les activitats de gent del tipus Stavisky. Ja en tenim prou amb els modestos aferistes que fan la viu-viu, els atracadors i els del timo de les misses i altres varietats.

El que interessava de remarcar, en un pla més seriós, és la curiosa actitud de la premsa reaccionària de tot el món davant un afer com el dels bons del Crèdit Municipal de Baiona. Aquests diaris de dreta volen involucrar els negocis bruts amb el règim republicà i democràtic, que són dues coses que no tenen res a veure entre elles sinó circumstancialment.

Es al contrari, en règims dictatorials on les estafades són més fàcils i productives. En règim democràtic i parlamentari, es pot fer llum sobre un escàndol i assabentar-ne l'opinió pública. En canvi, el règim dictatorial més o menys dissimulat pot fàcilment mantenir en l'obscuritat més negra oficialment un negoci brut en el qual es comprometen personatges d'una certa jerarquia.

I encara hi ha un altre factor a considerar, del qual s'han adonat ja els estafadors: els negocis bruts són més productius en règim d'ocultació que en règim democràtic. En aquest darrer cas, en efecte, cal despendre molt més diner perquè cal corrompre més persones. En canvi, en règim de dictadura, només cal corrompre poques persones. Ara, que s'han pagat més car. — W.

MIRADOR INDISCRET

La tendència irreprimible

En un d'aquells moments que Josep Pla diu el que li passa pel cap, que, si hom no el pren seriosament, són els seus millors moments, va fer observar a Cambó:

—Vostè té un penchant molt fort a equivocarse.

No se sap què va contestar el líder, però es conta que més tard, un dia Cambó digué a Pla:

—Vós, Pla, acabareu ric.

—Ja s'ha tornat a equivocar! — fou la resposta immediata del cristallitzat palafurgellenc.

El professor Sr. Galés

En una penya de l'Ateneu, el diputat i professor senyor Galés disserta sobre política. Diverses i distingides personalitats de l'Esquerra escolten la seva docta paraula:

—Qui ens ho havia de dir, a nosaltres els de l'Esquerra, que hauríem d'anar amb Acció Catalana. Ja ho va dir Enric VIII abans de casar-se per raó d'Estat: «Què no hauré fet jo per Anglaterra!»

Felicitem el senyor Galés per la cultura que es fa anant al cinema i que fins ara segurament no havia tingut temps de trobar en cap llibre.

Terres germanes

Un dels oradors al miting de presentació de la candidatura número 1, al cinema Walkyria, fou el senyor Mira, d'Actuació Valencianista. Durant els primers moments del seu discurs, el senyor Mira va sentir-se cohibit. El seu:

«Ciudadans i ciudadanes», pronunciat amb el més pur accent valencià, va provocar un esclat de rialles.

Es que els que l'havien precedit en l'ús de la paraula, havien fet uns parlaments xops de «nostradisme» i el contrast era massa violent.

Aviat, però, reaccionà:

—No rigueu, ciudadans! València és un país chermà que sempre ha seguit amic de Catalunya! Els valencians contribuïren amb la seva sang, al machor esplendor del vostre país. Sense anar més lluny, vachi com a exemple: El doctor Corachan, fill de València, assistí al senyor Macià fins a última hora. I Chosep Sans, l'illustre chofer que donà la seva sanc per a lo President de la Cheneralitat, era també fill de la València chermana...

Ningú més va riure. Al contrari. Cada vegada que el senyor Mira es deturava per a pendre alè, era aplaudit amb el màxim entusiasme.

Qui ho havia de dir!

Què va fer Manuel Azaña en el seu discurs de diumenge al miting d'esquerres de la Monumental?

Probablement els nostres lectors es pensen el mateix que pensàvem nosaltres, fins que vàrem llegir un article de Renovación, l'òrgan radical que ha vingut a succeir El Progreso en la premsa barcelonina.

Segons l'anònim comentarista — és de suposar que no ens podem referir al senyor Pich i Pon —, Azaña «danzaba a lo alto la piedra de su corazón para que el sol reflejase en ella algún destello.»

No se n'havia adonat ningú? Es que cal ésser radical per a veure coses així.

Alta crítica

A l'Hostal del Sol, durant l'àpat que els d'Acció Republicana ofereixen a llur cap, Manuel Azaña, uns comensals discuteixen sobre la figura... de Jesucrist.

—Va ser el primer anarquista — diu un.

—No és ben exacte: el primer comunista — objecta un altre.

—No creieu que era laic? — intervé un tercer.

—Seria el que fos — talla un quart interlocutor —, però podeu estar segurs que no era agrario.

Un nu insospitat

I a propòsit de Jesucrist. De les diverses anècdotes relacionades amb l'Exposició del Nu, ens havíem oblidat d'explicar-ne una, de les primeres, ja que es produí abans de la inauguració.

Els organitzadors de l'esmentat acte rebren, un dia, una enorme caixa, dintre la qual suposaren que es contenia una escultura.

Efectivament, hi havia una escultura: un Sant Crist de vegada i mitja el tamany natural, tramès per un escultor, si no ens errem, valencià.

La feina fou per als organitzadors, que atenent-se al reglament, no trobaven manera de rebutjar una aportació tan extemporània.

Sort d'aquell article de tots els reglaments que dona plens poders als organitzadors per a resoldre els casos no previstos

«¡Viva España!»

El crit de «¡Viva España!» llançat com un rept, que es prodigà en la tumultuosa sessió parlamentària a la memòria de Macià, té precedents nombrosos a Catalunya. Recordem-ne un.

Era el segon o tercer any de la dictadura. A Granollers s'havien de celebrar uns jocs florals, el mantenedor dels quals era Santiago Rossinyol. El públic va acollir-lo amb aclamacions frenètiques, esbravant-se en l'ovació al popular artista de tots els refoulements que la situació imposava.

Aleshores, després d'uns «Visca En Rossinyol!», «Visca l'eminent català!», s'alçà, congestionat, el delegat governatiu que assistia a l'acte lluint l'uniforme militar, endevinant la veritable significació d'aquells crits. Cal dir que entre molts militars era corrent la confusió d'En Santiago amb el seu germà Albert, el parlamentari de la Solidaritat, l'home — era una llegenda falsa, però que havia circulat — que havia tingut un duel a mort amb un capità general.

—¡Viva España! — cridà estentòriament.

—¡Viva Europa! — respongué Rossinyol.

Una ç a L'Aliança

La pugna més crònica que ha patit la popular Aliança del Poble Nou s'ha basat en el rètol de la façana de l'entitat, havent-hi socis partidaris d'escriure'l amb grafia castellana i altres amb grafia catalana. Alguns que tingueren la gosadia de fer programes en català, foren coneguts amb el nom de «els de l'Aliança».

Després de molts anys de lluites, assemblees, escissions i baralles, ha tingut lloc, de la manera més senzilla del món, la reforma més important que ha sofert la coneguda entitat poblenovina:

Un paleta s'enfilava i substituïa la z per una ç.

Amb això ha quedat satisfeta l'ambició màxima del ferm aliancista i ex-diputat (cent per cent no parlant) a les Constituents, doctor Riera i Punxi.

S'han presentat cinquanta obres, cinquanta, al concurs d'obres teatrals en un acte que ha organitzat la Federació Catalana de Societats de Teatre Amateur. Es condició rigorosa que totes elles siguin llegides per cada un dels dotze membres que componen el jurat.

Aquest procedirà a una classificació per punts; la puntuació màxima és de deu i la mínima de zero.

Un dels membres del jurat, després de la lectura de no sabem quin obra (els jurats solen ésser discrets i, a més a més, es deu tractar d'un autor desconegut), ens va confessar:

—He trobat una obra que la puntuaré sota zero.

Sota zero

Penjats de franc

Aquesta abundosa producció teatral (en un país com el nostre, on el teatre la passa tan negra) suggerí a un directiu de la Federació abans esmentada, la idea d'assenyalar una quantitat d'inscripció al concurs. I ho raonava així:

—En les exposicions col·lectives, els artistes paguen una quota dita de «drets de pujar».

Un dels presents, que ja tenia al pap uns quants llegides d'obres concursants, interrompé:

—Jo els penjaria de franc!

Pintura de menjador

No trobem a mancar espai en un d'aquests «Miradors indiscrets» per a presentar el creador d'aquesta frase col·lada al vol. I no el trobem a mancar perquè el protagonista d'aquesta anècdota és a bastament conegut.

Es tracta d'En Salvador de les Laietanes. Estava fent propaganda d'una de les pintures exposades per Duran Camps i que representa un enterrament en un apacible poblet francès. El client, mig indecis, objectava quelcom sobre l'argument del quadro. Aleshores En Salvador exclamà:

—Si és un enterrament que quasi sembla una processó! Un enterrament, l'hi asseguro, que el pot tenir, sense cap mena de por, penjat al menjador de casa seva!

Fi de curs escolar

Al Círcol Artístic el dia de conèixer-se el resultat dels premis de l'Exposició del Nu, com no podia ésser d'altra manera, hi havia un gran enrenou.

Corregué una llista manuscrita en la qual

La gentada al miting d'esquerres de diumenge passat

de la Lliga que veuen la palla a l'ull del veí i no s'adonen de la biga que tenen al seu propi. Verbigràcia, que ells van aplegats amb els carlins a defensar la República i l'autonomia a les presents eleccions municipals i, a Madrid, es refien d'unes dretes que tenen com a crit de guerra el «Mori Catalunya!» Això ens sembla molt més transcendental que tots els embolics que puguin intentar de fer amb quatre retalls de diari, capciosament mutilats. En tot cas es tractaria de disputes a la superfície; de moviments d'humor polèmic. Però en el dels amics del senyor Cambó no hi ha més que la ceguesa i la impotència per fer cap bé a Catalunya, junt amb una fatalitat que els empeny per raons de plutocràcia i conservadorisme a fer sempre el joc dels enemics irreconciliables de la nostra pàtria com prou antecedents n'hi ha, ben presents a la memòria de tots.

De la mateixa manera que la Lliga, fatalment, ha de caure dins l'eixorquia i l'anticatalanitat pràctica, les esquerres catalanes, per la força dels fets, un dia o altre havien de cercar un contacte per tal de crear una força nova, més adient amb la nova realitat que planteja la República arreu, però més especialment a la Catalunya en vies de recobriment de la seva personalitat.

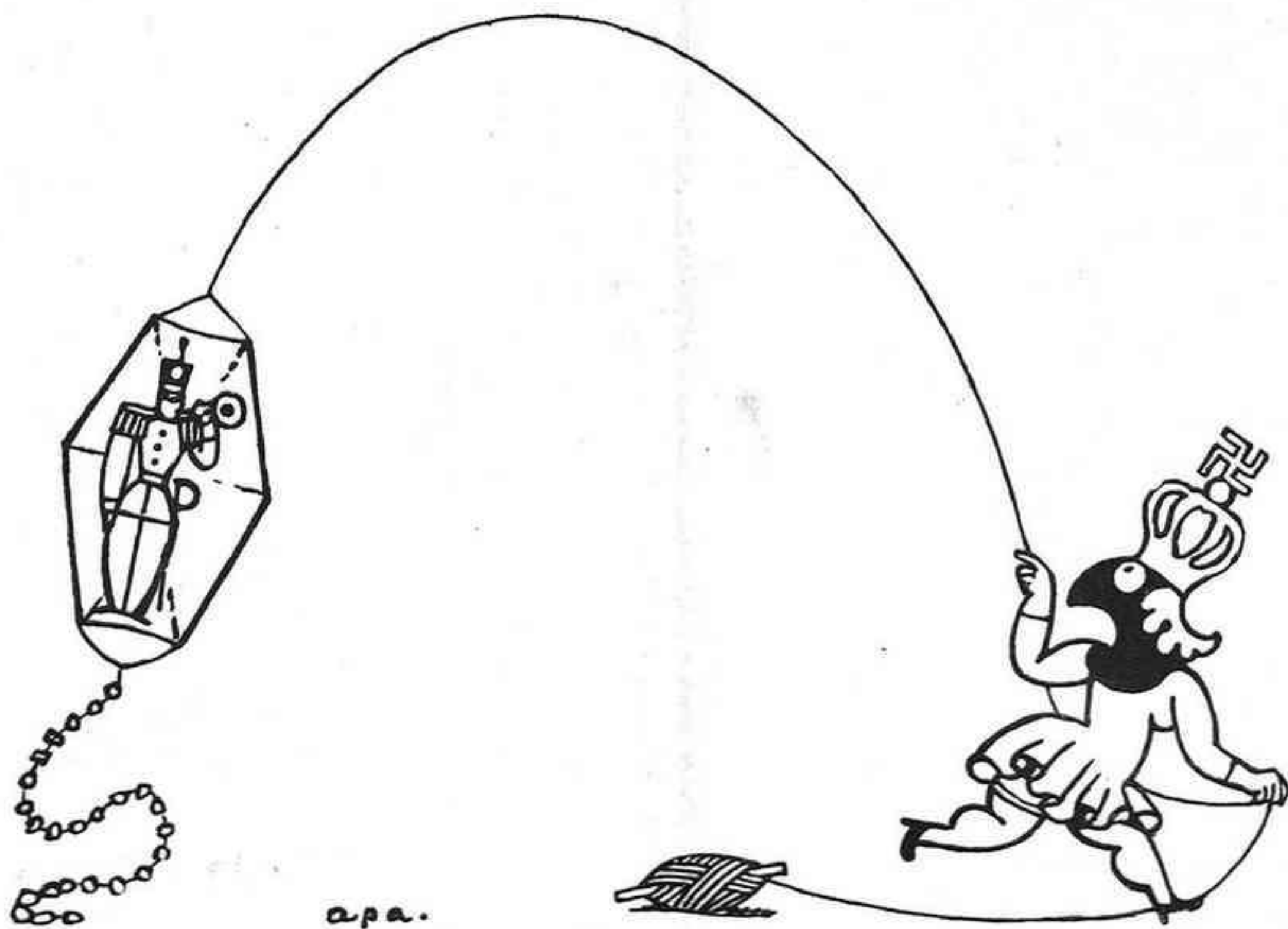
MIRADOR ja de llarga data havia preconitzat aquest temperament de concòrdia i de col·laboració, i sent una satisfacció intensa en veure com els esdeveniments responen als seus desigs. Aquesta concòrdia d'esquerres catalanes, que de moment posarà un fre a la reacció que mena la dreta, té en aquests moments una transcendència enorme. Ara s'està decidint si les grans masses populars que en un moment sentimental s'adheriren al catalanisme, se'n tornen a una política antinacional o a l'apoliticisme, o bé s'incorporen definitivament a l'obra de redreçament català. Triomfar en aquesta ocasió les dretes equival, senzillament, a esbravar, dispersant-la, una força immensa tant per la quantitat com per la significança, i reduir els quadros del catalanisme altre cop a les minories benestants. Seria incalculable el mal que causaria a present un triomf intempestiu del dretisme a Catalunya. Això ho veuen fins els dirigents de la Lliga, que tenen el cop ben organitzat. Ja al seu temps remarcàrem de quina manera més freda aquest partit s'havia pres l'impensat triomf electoral del passat 19 de novembre. Si el 14 de gener les coses perseveressin igual, estaríem en una de les situacions més angunioses que es podrien donar per a la nostra autonomia; les masses recentment adquirides i llavors tornades a perdre, veurien amb indiferència com les dretes espanyoles, que de ganes se n'estan morint, prenen les nostres llibertats de mans de les dretes catalanes, les quals, crònicament febles i porugues, tampoc no es defensarien amb gaire entusiasme.

Això quant a Catalunya enfora. Pel que fa a Catalunya endins, ja sabem de quina manera la Lliga, partit de classe, ha de re-

ciència. Però això, que pot ésser un bon procediment per aguantar-se al poder, no serveix de res quan cal provar la força de les combinacions polítiques enfront de tota mena d'adversaris forasters que només regularan si veuen tot un poble abrandid d'una idea i que no respectaran cap pacte si poden creure's que no hi ha poble al costat dels ideals que aquell pacte satisfecia i volia consolidar.

Finalment, aquests dies, durant els quals els nostres enemics s'han llevat la careta, hauria estat un mal símptoma que les masses i els polítics responsables no haguessin reaccionat. Si entre el 19 de novembre de 1933 i el 14 de gener de 1934 no s'hagués produït cap gran regirament dins l'ànima col·lectiva, traduït en un canvi de tàctica dels polítics i d'actitud de la massa votant, voldria dir que tothom és mesell i que la nostra causa no arriba a les capes profundes de la societat catalana, cosa en la qual no podem ni volem creure.

Però el fet s'ha produït, i la mateixa manera sobtada, que ha pogut pintar un somriure als llavis del pedant, és un senyal de perfecta salut col·lectiva. Com més ha calgut superar i esmenar coses, més energia s'ha denotat. Precisament allò que els nostres fariseus ataquen és el que ens sembla més digne de lloança i de joia. Encara hi ha una Catalunya — i no una abstracció, sinó un fet concret —, una Catalunya per damunt de tot.

Aquesta vegada no es vol aixecar

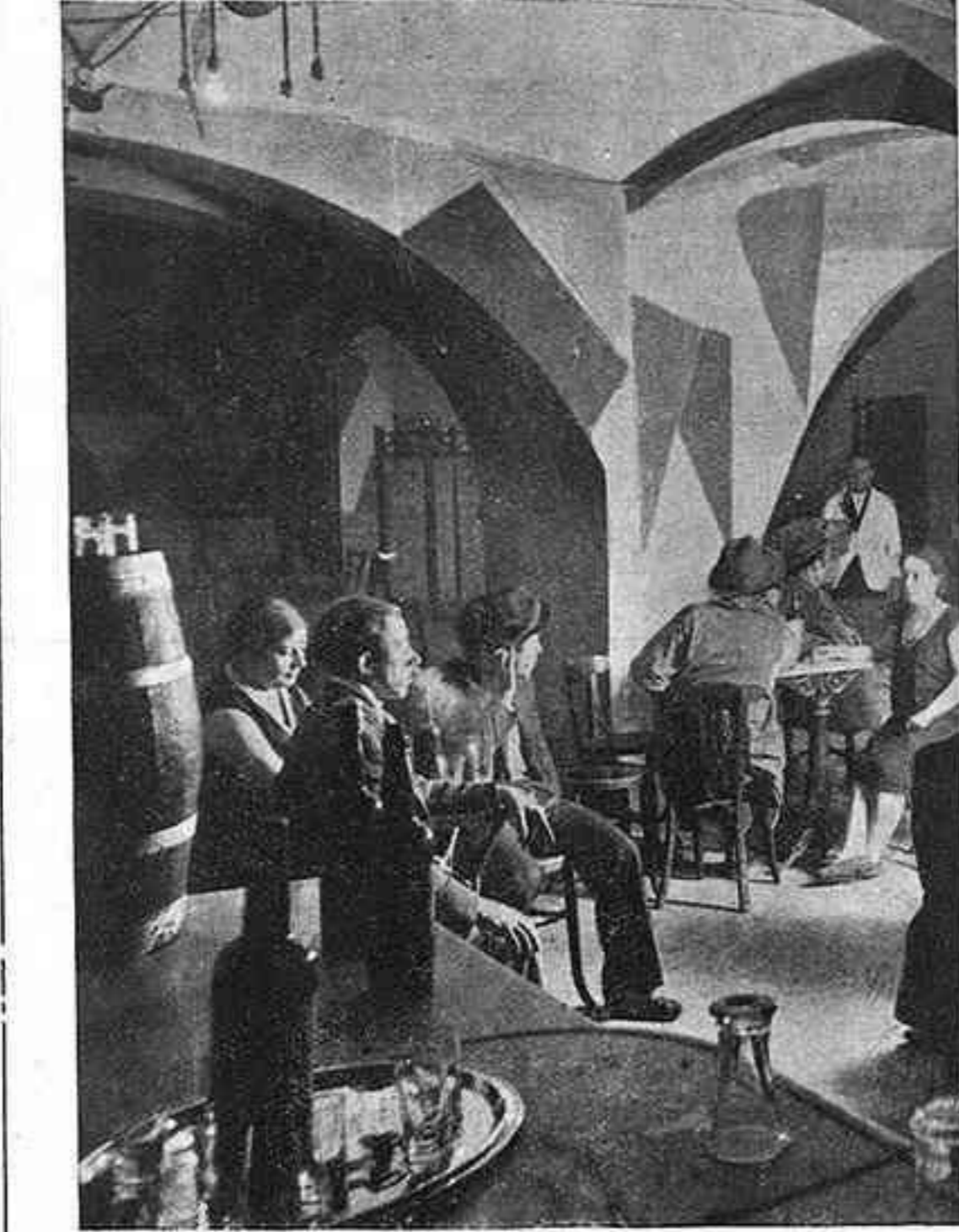
Aquests senyors de la Rambla

DELS INICIS

El flagell de vividors de dones és a la nostra ciutat un dels focus de corrupció més reals que existeixen des del punt de vista del cultiu de la delinqüència i del mal exemple que produeix entre certa joventut propensa a esgarriar-se en els camins de totes les amoralitats. El miratge d'una vida folgada sense treballar és una llinadura irresistible. Deu ésser així quan cada dia s'engruixen el ja força copiós cens de vividors del

l'home la deixi reaccionar. Ultra que la dona amb la qual ha estat possible començar l'afar ja és carn d'exploració des de la seva naixença, cosa que ja és flairada pel vividor en posar-li l'ull a sobre des del primer dia que la coneix, com gent molt avadada que generalment són a descobrir aquest punt flac. Aquestes pobres noies, mecanitzades a fer l'especialíssima feina de plaure i oferir llurs gràcies a tothom, queden de fet lligades a l'home que les explota, per una afeció nascuda de la necessitat animal que senten de tenir una companyia fixa.

Acostumades a treballar per a ells, ho consideren la cosa més lògica i natural al cap d'un temps, i no és probable que reflexionin gaire sobre l'exploació ignominiosa de la qual se les fa objecte, per la mentalitat curtíssima i aquella ignorància barrejada de bona fe, de credulitat i de temença de la dona que se sap sola i està obligada a fer una professió del seu sexe a profit d'un instigador.

Anar tirant

Quant a tots ells, al marge de la moral els queda ben oberta a la delinqüència. Tenen un peu en l'amoralitat i un altre en el delictiu. Poques ocasions desaproveiten per entrar en el terreny d'aquest últim, on no han de fer cap esforç per tal de vèncer escrúpols i miraments, els quals ja deixaren com cosa inútil en penetrar en l'esfera de l'inconfessable.

Esperant l'herència de l'oncle

ELS OPULENTS

En aquest medi repugnant de vividors de dones no tot és gent que només aspiri a vestir amb mitjons de seda i sabates de pell de cocodrill o a allò, tant del país, d'anar tirant. N'hi ha que això no els basta i per tant no en tenen prou amb el rendiment màxim

A Barcelona se n'han vist molts casos. A un conegut i distingit gentleman barceloní se li ocorregué redimir una noia mereixedora de millor sort. Ella tenia un amo com totes les altres, però aquest vivia molt lluny: a l'Havre, on n'explotava d'altres. Ella treballava pel compte del seu amo en una casa cosa veïna al Pla de l'Òs. El gentleman considerà el perill molt hipotètic i s'endugué la noia a una pensió propera al Passeig de Gràcia, on la instal·là secretament. Doncs bé; l'home de l'Havre, als tres dies justos, sortia de dintre d'un armari de lluna de la cambra de la redimida i vulguis no vulguis, després d'alguns cops, la tornava a la clausura.

D'aquests n'hi ha algun que cau en les gràcies d'una de les seves femelles, la qual, aleshores, esdevé la favorita, s'assabenta de l'existència de les altres i comparteix alegrement els guanys generals de totes amb el seu amo esdevingut amic i protector. N'hi ha algun altre que conviu amb totes elles en la millor companyonia i fa vida en comú. Els que menen el negoci d'aquesta forma són

través de la tutela massa carregosa del seu pilot. Un dia sortí i no hi tornà més; al mateix temps en un bar d'ambient anglès en els soterranis d'un hotel de la Plaça de Catalunya, feia aparició una vamp elegantíssima i desconeguda. Aquesta noia era una ex-bibliotecària d'un poble de França i traspava una instrucció no massa corrent en dones del seu ofici; fins i tot demostrava saber llatí, la qual cosa l'envoltava de cu-

Aquest senyors al control

gent de molts duros, automòbil i xalets a les afores i també de molts recursos. Generalment són estrangers.

La mentalitat del vividor indígena d'aquest gènere és composta d'un tant per cent molt gros de mandra, i com que l'esmentat negoci requereix bastanta feina, això no fa per ell. Els de fora ho menen com un negoci qualsevol amb vistes a fer-se un petit capital... o capitalàs, com n'hi ha algun, segons veurem...

Els estrangers detenen una mena d'exclusiva sobre la dona cosmopolita dels nostres bars, cafès i dançings. Aquestes, per anar ben vestides i perfumades, fan despeses que no sempre són cobertes pels guanys que obtenen. Quan llurs homes, un cop acabada la jornada, els exigeixen la compta i veuen que els negocis no rutilen, aleshores tots els delictes es transformen en salva-vides: estupefaents, furt, chantages i tota la gamma de cops d'audàcia que els ciutadans anem sofrint. Ara això s'ha agreujat puix la dona cosmopolita passa la crisi del luxe. Aquests senyors no es guanyen la vida. Cap d'ells, però, no cercarà un treball honrat o amb riquesa de decència. Al contrari, ell i ella cercaran, pel costat oposat, tot el possible.

Els més opulents, els grans de l'ofici, els trobem al volt de l'organització de les cases closes, les quals són, per regla general, propietat d'estrangers. Precisament més: francesos. Cada país ha donat la seva escòria. A França les deixalles de la societat han produït aquesta mena de negres que són els traficants de dones, de la mateixa manera que Espanya ha produït anarco-dinamitaires i Alemanya vampirs carnissers.

Vegeu-los entaulats a tota hora, mentre els afers, anomenats per ells en terme anglès *le business*, rutilen. Aperiutis i àpats negats de vi escumós. Vidassa de milionaris, regulada per un horari de begudes: hora de la cervesa, hora del porto, hora del café... i, a la matinada, hora del xampany i del *souper*.

N'hi ha de Còrsega, d'Alger, de París, de Marsella i de Bordeus. Formen una comunitat dintre la qual existeix una mena de llei

riositat i li donava un polsim interessant. Els fills de fabricants de filats, els importadors de bacallans, els oficials de l'Aeronàutica i tots els jugadors de daus que s'apleguen en aquell bar a l'hora de l'aperitiu, es disputaren la seva companyia i els seus favors.

Uns dies després de l'intent d'emancipació, arribava un cara-tallada de l'estranger: el seu amo. Previ algun cop per haver obrat sense permís, l'home consentí, vistes les possibilitats del nou camí enfocat espontàniament per la noia, a cultivar el nou ambient i quedar-se a Barcelona a vigilar-la.

L'aperitiu i els àpats de companyonia d'aquests senyors estrangers s'engrossiren amb un de més.

Tots ells fan cara del que són i porten el segell inconfusible del valent d'alcova. Els presideixen els patrons dels tres *buildings* francesos dedicats a Venus que funcionen a Barcelona. Dels tres patrons, un, el més important, el més ric, el més influent i més en regla, porta la batuta de la conversa i absorbeix l'admiraçió dels seus col·laboradors i companys. Aquest home és el *Père Jo*. És tot un tipus i mereix un capítol a part.

J. E. BARTRINA

(*) Vegi's MIRADOR, n.º 255.

(Seguirà.)

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

s'especificaven els premis. En primer lloc s'esmentaven els més importants. Seguien els que els madrilenys en dirien la *pedrea* i en darrer terme els honorífics.

Aquests consistien simplement en llibres que no dubtem a classificar d'escàs interès. Un crític d'art que assistia a la febrosa lectura exclamà, veient el caire de les remuneracions:

—Això comença de semblar un repartiment de premis escolar. Només hi manca repartir unes quantes pilotes de goma.

Al·lusions

Un dels llibres repartits, que correspongué a l'escultor Bosch, duia per títol *La escultura en el Ecuador*.

La nerviositat del moment no privà de felicitar l'esmentat escultor per la possessió d'aquesta obra amb la qual podrà anar per tot arreu...

Un altre, atorgat a Grau-Sala, és titulat *La Pintura Antigua*. Un dels presents, en saber el títol, digué al jove pintor:

—Grau, em sembla que tires!

Desparant la falla

Un dels darrers dies de l'Exposició de la Taula Parada, l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre féu ofrena a tots els expositors de sengles paneres de fruites escollides.

Segons digué la junta del Foment de les Arts Decoratives, aquelles serien generosament cedides als empleats dels corresponents stands al dia següent. Però abans d'arribar-hi, o sigui entre onze i dotze del mateix dia de l'obsequi, els empleats pogueren veure un espectacle estrany consistent en l'arribada de taxis, dels quals descendiren minyones de servei amb immensos coves completament buits i que per ells sols ja explicaven el que havia de succeir.

Primerament els empleats tingueren la pretensió de protestar.

Tot seguit, però, la protesta se'ls glaçà als llavis.

Aquell assalt a la fruita era dirigit personalment per la junta en pes del Foment de les Arts Decoratives!

Un èxit...

La nit de fi d'any, al local de Gavina Blava, de l'Àvinguda Mistral, va celebrar-se un ball de *reveillon* organitzat, sembla, per la colònia valenciana d'aquesta ciutat, en el qual s'havia d'eleger «Miss Falla 1934».

Entre els membres del Jurat, «compost per artistes, pintors i periodistes de reconeguda vàlua» segons deia el programa, quinze o setze en total, hi havia el conegut nen prodigi Grau-Sala.

El públic va acollir amb un xivarri èpic la decisió del Jurat. Tot va ésser proclamar la miss i esclatar una tempesta de xiulets i de crits de «fora!». «pengeu-los!», mentre tot el jovent encenia llumins.

Els membres del Jurat van desaparèixer per una porta falsa.

... i una lamentació

El pintoret Grau-Sala, comentant el cèlebre *reveillon* de Gavina Blava, se'n lamentava així:

—Jo tenia moltes ganes de ballar, però el president del Jurat va prohibir-nos-ho fins i tant que no haguessim fallat, per tal d'evitar coaccions. I, després, ja sabeu la resta... Vaig haver de ballar sol, aquella nit.

El català que s'escriu

En el programa de Gavina Blava anunciant el ball de *reveillon*, vam observar-hi, entre d'altres no tan importants, les següents faltes que revelen fins a quin punt s'escriu malament encara la nostra llengua: «A les 10 i mitja de la vetlla», «en quina festa», «celebrarà», «reim de la sort», «bailar», «deleitarà», «al entrar», etc.

—Manquen moltes escoles— deia un. —Tantes com sobren acadèmies de ball— afegia un altre.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

SERVEI ELÈCTRIC
PER A AUTOMOBILS

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGANCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

AGUMULADORS "Exide"
CARACI ELÈCTRIC
CARRER MOTYÀ (ARRIBA I DIAGONAL)

CENT ANYS DE CENTRALISME

El govern civil de Barcelona

Amb el traspàs del servei d'Ordre públic, Catalunya canella la tradició dels governadors civils, creats per la llei de 1833 que dividia el territori de l'Estat espanyol en províncies. El destí volia que la promulgació de la llei provincial s'escaigués al mateix any de la publicació de l'Oda a la Pàtria d'Aribau; un estrany disseny històric ha disposat que en celebrar el centenari de la renaixença iniciada amb aquella famosa poesia, Catalunya, gràcies al reconeixement de l'autono-

và el carreró que separava el palau de les altres edificacions urbanes i servia d'entrada a algunes dependències i serveis particulars. En cent anys la llista de governadors civils de Barcelona ens donaria segurament prop d'un centenar de noms. Això vol dir que el càrrec de governador era difícil de sostenir davant la multiplicitat dels problemes que plantejava la intensa vitalitat barcelonina. Les facultats que la llei adjudicava

L'antiga duana, després Govern civil de Barcelona

nia, recobrés la seva unitat política posada en entredit durant un segle.

La història del govern civil de Barcelona és la història del vuitcentisme barceloní, i l'edifici que serví d'estatge als representants de la monarquia i del poder central, ha estat un dels més populars de la ciutat. Construït en 1790, pel ministre comte de Roncalli, primerament fou destinat a duana. Les seves belles proporcions i la discreció de l'ornamentació, pròpies del gust de l'època, avui li donen un accent especial i un valor arquitectònic positiu.

El propòsit del projectista, segurament, seria el de tancar la plaça per aquell costat amb un edifici que no desdigués del palau reial que hi havia a l'altra banda del passeig i agafava tot el costat de la plaça, davant per davant de Llotja. El palau que donà nom a aquell bell indret barceloní, un dels més elegants i ben compostos de la ciutat, fou destruït per un incendi l'any 1865 i en el solar vacant foren edificades les cases que existeixen avui, darrera les quals es conser-

al càrrec i l'acusada representació política que duia aparellada convertien el governador civil en tots els aspectes de la vida pública ciutadana. Per això, donada la importància política i social de la seva jurisdicció, el govern civil de Barcelona de fet tenia la categoria d'un ministeri i la designació per al càrrec conferia capacitat per a obtenir una cartera ministerial.

Es comprèn, doncs, que el govern civil de Barcelona hagi estat com un tascó clavat al cor de la vida pública barcelonina, com la representació més pròxima i activa del centralisme espanyol condensat en la monarquia. Aquesta tutela que seguia pas a pas totes les activitats ciutadanes, que es feia sentir en tots els moments, era de les coses més vexatòries per a l'esperit català, i era un punt singularment estratègic per tota mena de profites. Per molts homes poc escrupolosos, un any de governador civil de Barcelona equivalia a un cop favorable de la fortuna, i alguns dels que els governs de Madrid varen enviar-hi, en aquella casa de la Plaça de Palau trobà tot el que necessitava per a refer-se de contratemps econòmics que havien posat en perill la seva posició social.

La República ha fet possible que Catalunya i Barcelona s'afanquessin d'aquesta tutela centralista i reconquistessin les responsabilitats de govern, sistemàticament encomanades a personalitats forasteres, que molt sovint, per ignorància, negligència o mala voluntat, havien estat el pitjor obstacle per solucionar conflictes públics o problemes urgents de positiva importància. Amb l'autonomia haurà començat la catalanització d'aquella casa que en dos anys i mig han ocupat personalitats eminentes de Catalunya; l'autonomia, en satisfereix en part les aspiracions dels catalans, ha destruït la fortalesa centralista que per nosaltres era el govern civil.

Els cent anys de governadors civils han estat el contrapès dels cent anys de la renaixença de Catalunya. En triomfar l'una han caigut els altres. Comença una època nova per aquella casa, des de la qual es manejaven els ressorts mestres de l'ordre públic de Barcelona. Avui, aquestes responsabilitats han estat ampliades i depenen de la Generalitat, expressió autèntica de la unitat espiritual i política de Catalunya. Desitgem que la llegenda sinistra que es conservava al volt d'aquella casa s'esvaeixi per sempre més i que els ciutadans la mirin com la defensa més eficaç de la seguretat personal dels catalans i de l'ordre de la ciutat i de Catalunya.

CARLES CAPDEVILA

Mirant a fora

Duca

Duca, el ministre romanès assassinat a Sinaia, havia estudiat a la Facultat de Dret, els cursos de la qual seguia tot sovint des del cafè Vachette, on discutia, a la taula de Moréas, amb Henri Albert, el traductor francès de Nietzsche, que havia acabat mig convençut per les teories aristocràtiques del pensador alemany, mentre l'estudiant romanès ja era liberal.

—Nietzsche — deia Duca —, vosaltres els francesos, amb el vostre escepticisme, sabreu absorbir-lo sense que us faci mal. Voltaire i Renan us han immunitzat contra aquesta mena de tòxics intel·lectuals. Però ja veureu quines desgràcies farà en els pobles que no tenen cap antídol!

Arran de l'assassinat del ministre, l'Adverul de Bucarest publicava aquesta nota:

«Un membre de la família Duca ens ha comunicat un detall impressionant en relació amb l'assassinat del president del Consell.

«En saber que el seu pare havia estat encarregat de formar ministeri, el fill del difunt, conseller a la legació romanesa de Tòquio, havia expedid aquest telegrama lacònic, que agafa una tràgica significació després de l'assassinat de l'estació de Sinaia: «Felicitações i condols. — Jordi.»

Lunatxarsky

Per bé que comunista sincer, Lunatxarsky apreciava les obres d'art encara que no estiguessin d'acord amb l'estètica marxista, com en una altra nota de la pàgina literària d'aquest mateix número és prou remarcant.

Una vegada, un jove crític proletari, va escriure, en una crítica, que una obra de teatre d'un altre escriptor proletari, el personatge principal de la qual era el volant d'una màquina, valia més que totes les tragèdies del passat.

Lunatxarsky li va replicar suauement: —Permeteu-me que, de moment, prefereixi Shakespeare o Goethe.

—Què voleu dir, de moment? —Vull dir fins que la literatura proletària hagi produït un Shakespeare o un Goethe.

Fa cosa de dos anys, a Ginebra, la delegació russa era la més perseguida per les demandes d'entrevistes, de tal manera que

El darrer retrat de Lunatxarsky, per B. Epiuov

l'hotel on s'estajava era sempre ple de pidolaires. Lunatxarsky, donant una ullada a la llista de visitants que li presentava la mecanògrafa:

—Decididament, és possible de destruir els palaus, però no les antaules!

Els nazis no dormen

A Ginebra no hi ha ningú, la Societat de les Nacions està deserta, la sala dels periodistes, habitualment tan animada, no resona del repic de les màquines d'escriure. Només, dos cops cada dia, alguns homes s'hi troben, discuteixen i escriuen.

Són periodistes alemanys, és a dir funcionaris del Reich. Però Alemanya no s'ha retirat de la S. de les N. Què hi fan, doncs, a Ginebra? Es diu que preparen grans plans de propaganda.

En pro de la S. de les N.

Hi ha gent que es dediquen a declarar morta i àdhuc enterrada la Societat de les Nacions. Mussolini, Hitler i Litvinoff han coincidit a tractar-la de cadàver. Però uns quants bons europeus no es volen donar per vençuts.

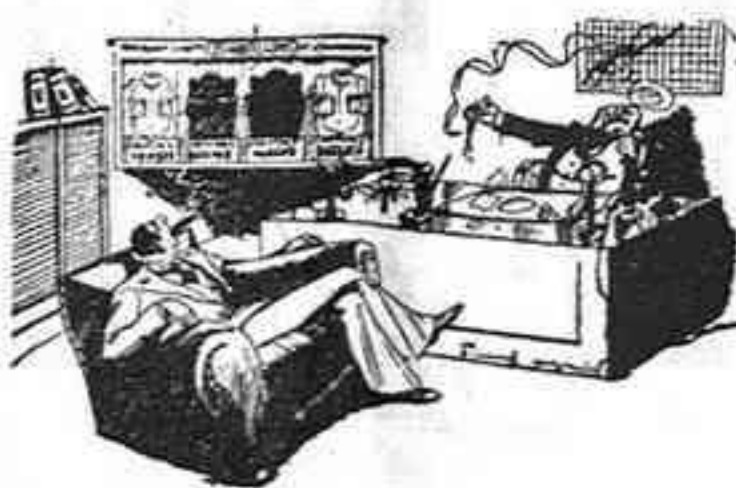
I heus ací el que se li ha acudit a Jules Romains, que no en va ésser autor d'aquesta novel·la cíclica — sis volums publicats — que es titula Els homes de bona voluntat.

Després d'haver remarcat que la feblesa de l'organisme ginebrí és de no adreçar-se a l'element imaginari i encara menys al fanatisme, exclama, recordant que és el fundador de l'escola unanimitista:

«Voldria que es fessin per a ella manifestacions populars i apassionants que remouen les multituds, que es fessin comitès i música, que per a ella omplissin el cel de bombes i de focs artificials.»

Ja hi ha qui prepara bombes i focs artificials, però no els que es pensa el normalista Louis Farigoule, Jules Romains en literatura.

Els que s'aprofiten

—D'ençà que m'he especialitzat en la camisa de color, no sé el que és crisi i treball amb tot el món.

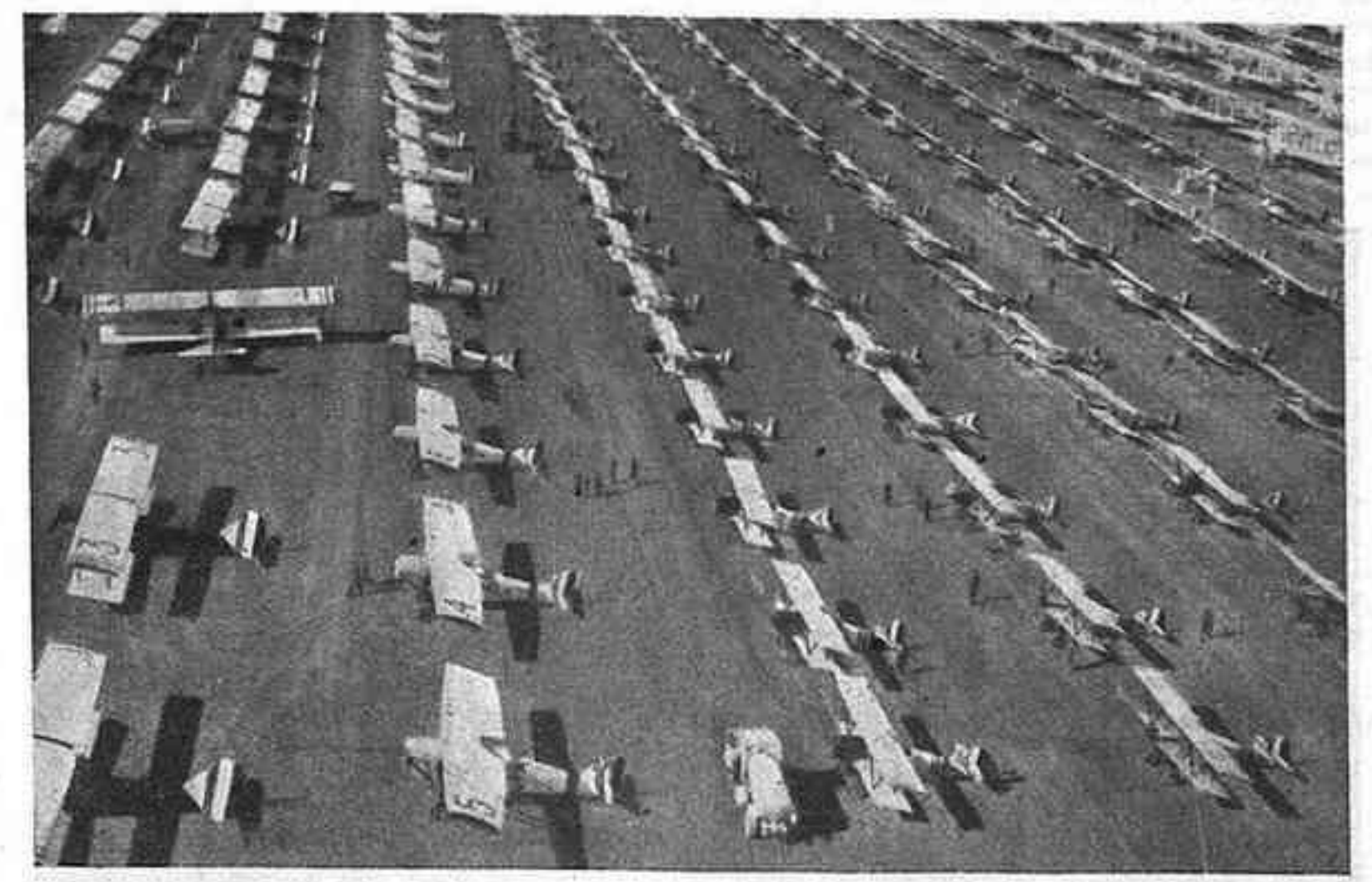
(Ric el Rac, París)

LA DIPLOMACIA SECRETA EN PLE FAVOR

Les converses per al desarmament

Quan Mussolini incitava amb una campanya vivíssima el poble italià a intervenir en la guerra mundial al costat de França, d'Anglaterra i de Rússia, ell, que fins feia poc havia estat socialista antimilitarista i amb Gustave Hervé un dels majors escarnidors del sentiment de pàtria, afirmava que el sacrifici era necessari per al triomf de la democràcia, un millor arranjamnt polític internacional basat en un desarmament general i total i en l'abolició de la diplomàcia secreta.

Es molt probable que Drummond hagi fet comprendre a Mussolini que no era oportú de tractar en la conversa de certes qüestions perilloses, i que Simon no podia ésser a Roma més que un simple observador. El duce ha hagut d'aconcentrar-se'n, però ha volgut pendre's una petita venjança. En efecte, mentre en la sala d'aquell magnífic palau que la República de Venècia féu construir a Roma, els dos homes polítics estaven reunits, tres-cents oficials dels avantguardis-

Desarmament? Sis-cents aeroplans italians a Ferrara

ta, a la qual atribuïa tota la responsabilitat de la guerra. El poble italià respongué a la crida de Mussolini, D'Annunzio, Albertini, Bissolati, Bonomi, Torre, etc., i obligà el govern on hi havia homes de provada le democràcia com Orlando i Di San Giuliano, a declarar la guerra a Àustria, i, un any després, a Alemanya.

En els camps de batalla italians caigueren 650.000 homes, i els ferits i mutilats arribaren a l'enorme xifra d'un milió i mig. Ara, Mussolini és partidari d'un rearmament d'aquell poble per abatre el militarisme del qual incitè els seus connacionals a la guerra, i també ha estat el primer de rependre el deplorable i perillós sistema de la diplomàcia secreta, que conduiria a la destrucció de la S. de les N. i a la recomposició d'Europa en grups i aliances, és a dir a l'anomenada política d'equilibri.

Així doncs, hem de constatar que aquests darrers temps els pobles són generalment considerats com una mena de quantitat negligible, llevat de convertir-se, quan calgui, en material humà per a alimentar el foc bèl·lic. Els governs tracten les qüestions més greus concernents la situació d'Europa, la pau i la guerra, i després es limiten a donar-ne compte amb comunicats poc explícits. No hem cregut mai en la possibilitat de realitzar la concepció mussoliniana de 1915 de fer diplomàcia a la plaça pública, però hem estat sempre partidaris de la valorització màxima de la sobirania popular, i per això convençuts de la necessitat, àdhuc del deure, per part dels governs, de tenir sempre informada l'opinió pública de tots els esdeveniments.

Donat el sistema actualment en ús, de totes les converses que s'han descabdellat a Roma i a Londres o a París, de totes les negociacions en curs, se'n sap ben poc o gairebé res, i el que se'n sap, per tal com procedeix de fonts diverses, sovint és contradictori. Només la llarga pràctica periodística pot permetre de llegir entre ratlles i intuir quin sigui el resultat de certes converses.

Deturem-nos — perquè és el darrer fet important — en les converses entre Mussolini i John Simon que han tingut lloc a darreries de la passada setmana.

El ministre anglès d'Afers estrangers féu saber que havia anat a Capri — malgrat que l'estació fos poc propícia per a una estada a l'illa — només a reposar. Però passant per París s'entrevistà amb Paul-Boncour i Chautemps i dóna a entendre que es compromet amb les justes raons exposades en el memoràndum tramès per França al govern del Reich. Prosegueix en forma oficial — almenys pels honors que s'ha deixat tributar —, el viatge per Itàlia, sense deturar-se a Roma, ni passar-hi tan sols, ja que pren a Gènova l'hidroplà que l'ha de conduir directament al lloc que fou teatre de les orgies de Tiberi, i s'hi estajia en el mateix hotel del cap de les milícies hitlerianes. Rep dues vegades la visita de sir Eric Drummond — l'ex-secretari general de la S. de les N., de la qual avui és adversari, després de deure-li la seva carrera —, l'actual ambaixador anglès a Roma, i s'endevina que deu haver servit d'intermediari entre Mussolini i Simon. Sobre què? Existia algun punt divergent que era oportú d' aclarir abans que es trobessin l'ex-director de la Lotta di classe i el ministre anglès? Es de creure-ho, altrament sir Eric no hauria fet dues vegades el trajecte Roma-Capri. El govern anglès aquests darrers dies ha escoltat les veus de tots els partits de la Cambra hostils a la reforma de la S. de les N., i en majoria — paradoxalment, només els laboristes hi són favorables! — contràries a concedir el rearmament demanat per Hitler. Mac Donald i John Simon, si poguessin, probablement seguirien de bona gana els sistemes mussolinians o hitlerians, consistentes a fer el que es vol i no dar-ne compte a ningú. Però Anglaterra ha estat mare del parlamentarisme, i no sembla pas que, en aquest país, la seva força hagi de minvar.

tes han anat a fer una «demostració» davant seu. Tothom sap que els avantguardistes són xicots de catorze a setze anys que han rebut una preparació bèl·lica. Per a una conversa sobre la pau, l'escena degué semblar molt típica a Simon!

John Simon i Mussolini tenen dues llargues entrevistes. Algun breu i incompreensible comunicat en dóna compte al públic. La premsa italiana, que havia dit que d'aquesta conversa depenien els destins del món, es troba embarrasada. Galeazzo Ciano, gendre del duce i cap de l'oficina de premsa, adonant-se del malestar creat en el camp periodístic, deu haver procurat que es donessin més àmplies explicacions sobre el resultat de la conversa «en la qual eren fets els ulls de tot el món». I aleshores s'ha llurad als diaris un nou comunicat, menys lacònic, si no més clar. Però entre ratlles es llegeix que Simon i Mussolini han quedat d'acord sobre la necessitat d'esforçar-se a arribar a un acord en la qüestió del desarmament, però que Mussolini ha defensat la causa hitleriana del rearmament d'Alemanya, mentre que Simon ha exposat a Mussolini que França no vol cedir sobre aquest punt, per raons d'elemental prudència. En canvi es comprèn bé que Simon ha reeixit a fer comprendre a Mussolini que la teatral sessió del Gran Consell Feixista per a la reforma de la S. de les N. ha estat una planxa, perquè ni Anglaterra ni França no es poden adherir mai a una tesi semblant. Aleshores, no podent fer res de millor, els diaris italians han reprès la campanya antifrancesa, amb un estil gairebé semblant al que s'usava abans del viatge de Jovenel a Roma.

I el tan esperat resultat de l'entrevista Simon-Mussolini ha estat, fet i fet, de deixar les coses com estaven...

De totes maneres, la situació no podrà tenir un caràcter nou i potser decisiu fins després de la resposta d'Alemanya al memoràndum francès. Aquest memoràndum, redactat per Massigli, delegat del Quai d'Orsay a la Conferència del Desarmament, està inspirat en consideracions pacifistes i conciliadores. El poble francès, sense distincions, és pacifista, i el govern interpreta bé la seva voluntat. Però l'esperit de conciliació no pot arribar fins a la feblesa. França està pel desarmament gradual. Si Alemanya té ganes sinceres de pau, ha de renunciar a qualsevulla velleïtat de rearmar-se. Però en plena paradoxa, Alemanya vol arribar al desarmament general a través del seu rearmament. El bon sentit deixa endevinar fàcilment de quina banda està la raó. Esperem la resposta de Hitler i després veurem com es precisa la situació, cosa que dependrà també de l'actitud definitiva que adoptarà Anglaterra.

Constatem per ara, com a símptoma confortant, que l'ofensiva intentada contra la S. de les N. pot dir-se que ha fracassat. Així, l'anunci donat per l'Agència Radio, que és de les millor informades, sobre l'ingrés gairebé segur, en una data pròxima, de Rússia en l'organisme ginebrí, i la participació espiritual si no efectiva assegurada per Roosevelt, demostren que la S. de les N. encara és forta. Una mica d'activitat per part dels països democràtics i pacifistes pot ésser prou perquè Ginebra torni a ésser allò que era en la concepció dels fundadors de la S. de les N., i que hauria d'ésser en interès de la pau: un parlament internacional de decisions inapel·lables i de força executiva.

TIGGIS

Exit en a mida Corbates inarrugables Dijames a bon preu JAUME I, 11 Telefon 11655

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA ANTONI MARTI Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

CONTINENTAL

Clarís, 5. - Telèfon 19763 BARCELONA

J. ROCA JOIER.

INAUGURARÀ PRÒXIMAMENT EL SEU NOU ESTABLIMENT DEL PASSEIG DE GRÀCIA, 18 (XAMFRA CORTS CATALANES)

EL CINEMA

UNA OBRA MESTRA

"Liebelei", de Max Ophüls

Heus aquí, amb *Liebelei*, un film de primera classe. Una pel·lícula signada per un autor aïllat encara un desconegut en el món del cinema: Max Ophüls. Sense antecedents, aquest director ha aconseguit, partint d'una peça teatral d'Arthur Schnitzler, compondre un film que fa una gran impressió

desenvolupant simultàniament tots els factors en joc i conduint la marxa de les accions amb mesura i claredat. Ha estat concís i ha fet prova d'un tacte que no és pas la característica dels seus compatriotes. Exemples, les escenes del duel i la del suïcida. Aquell segon dispar tarda a fer-se sen-

PANORAMA

Katherine Hepburn

Hans Jacob, que des de Hollywood escriu cròniques per a diaris europeus, diu en una de les seves darreres:

«L'anglesa Katherine Hepburn és considerada com la més gran competidora de Greta Garbo i de Marlene Dietrich. La intel·ligentíssima actriu anglesa té un gran avantatge sobre les seves dues col·legues: és anglesa, parla anglès. Ha arribat a sorprendre Hollywood, que no s'esvera de gaires coses, per la serietat amb què ha començat a treballar. Ha emparaulat un dels millors posters en escena americans, al qual hauria dit: «Conec els meus defectes: les modulacions de la meua veu manquen de disciplina i de matisos; de vegades encara no sé on posar les mans; em diuen que camino com un estudiant, i no com una gran dama. Els meus pentinats no tenen estil. Bé, doncs, cal que aprengui tot això.» I sembla que en el seu pròxim film Katherine Hepburn començarà a esdevenir la igual de la Garbo i de la Dietrich.

Una profecia de Tolstoi

Quan Tolstoi complí vuitanta anys, la seva casa de Iasnaia Poliana es veié envaïda de reporters fotogràfics i àdhuc algun operador cinematogràfic. D'això fa vint-i-cinc anys. Tolstoi s'interessà molt per les màquines cinematogràfiques i no es cansà de fer preguntes als operadors. Després, confià al seu amic Kusminski:

«Ja veuràs com aquesta maneta capgirarà la nostra vida d'escriptors. Serà el símbol — potser ja l'és — d'una gran ofensiva contra els vells mitjans, els vells recursos de la literatura. Dia vindrà que haurem d'adaptar-nos a aquestes dues coses: l'objectiu i la pantalla. Em sembla que es farà necessària una nova manera d'escriure. Es una revolució que no em preocupa, sinó que, al contrari, m'engresca. La rapidesa de les escenes i el canvi de situacions em semblen millor que la lentitud dels nostres llibres. El cinema ha descobert el secret del moviment. I això és una cosa grandiosa. Quan jo escrivia *El cadàver viu*, em mossegava els llavis perquè no podia representar certs quadros i passar immediatament d'un episodi a l'altre.

I després d'una pausa, afegí:

«Estic pensant seriosament a escriure alguna cosa per al cinema. Ja tinc començat un argument, un terrible argument...»

En efecte, en maig de 1909 Tolstoi escriví el canemàs d'un drama bastant violent, però la malaltia que l'havia de dur a la mort el privà de tirar endavant el seu projecte.

Elizabeth Bergner

Elizabeth Bergner, austríaca de naixença i bandejada d'Alemanya per Hitler, ha conquistat l'afecte del públic anglès. Elizabeth no és una beutat de debò, però tot Londres va a l'Apollo Theater a veure-la en *No m'escapau mai*, de Margaret Kennedy.

I, a Elstree, on ens han ofert, amb *La vida privada d'Enric VIII*, l'Anglaterra del segle XVI, estan a punt de donar-nos la Rússia del XVIII amb *La Gran Caterina*, el paper de la qual ha estat confiat a Elizabeth Bergner, que treballa, sota la direcció d'A. Korda, al costat de Douglas Junior.

Pel que es pot treure de la premsa anglesa, *La Gran Caterina* és també un gran film i en ell Elizabeth Bergner conquistarà a tot Europa aquella situació que Hitler ha volgut negar-li a Alemanya.

LES ESTRENES

"Un lladre a l'alcova"

Es una llàstima haver traduït un títol tan just, tan suggestiu dins la seva vaguetat com és *Trouble in Paradise*, per *Un lladró en la alcoba*. Llevat de les persones que saben el que vol dir un film de Lubitsch, les altres hauran pensat que darrera aquest títol hi havia un vodevil corrent, d'aquells

seguir una pel·lícula així que no té altra funció que la de divertir el públic. Lubitsch està, sembla, enamorat d'aquesta fórmula de films... i la Paramount també. La veritat, no voldríem nosaltres tampoc renunciar-hi, però ens sap greu que Lubitsch, que és capaç d'altres coses, no diversifiqui un

«Un lladre a l'alcova»

tan mediocres que ens envien de Joinville de tant en tant.

Una obra de Lubitsch és, sigui el que sigui, abans que tot, un triomf del cinema. *Trouble in Paradise* no desmereix per res de les obres anteriors d'aquest gènere que ens ha servit el gran director alemany. Amb el tema més convencional que capiga imaginar, emprant decididament un to de farsa que no recula davant de cap inversemblança, Lubitsch ha fet una pel·lícula àgil, divertida, amb unes figures de complement que són delicioses de debò, ple tot el film de situacions xocants que acrediten la fèrtil imaginació de l'autor.

Creiem que és un mèrit molt gran acon-

xic més les seves activitats. Es que haurem d'acabar enyorant *El Patriota*? Ens trobem davant d'un home d'un talent excepcional. Per això ens podem mostrar exigents.

Els programes d'estrenes han estat aquests dies d'una qualitat veritablement insuperable. Si jo tingüés un milió, *Cynara* i *La vida privada d'Enric VIII*, simultàniament! I ara tenim *Trouble in Paradise* i *Liebelei*, i força meritoris també *Fra Diavolo* i *Crepuscle roig*. No diem que continuï, perquè si durés gaire això, el cinema constituiria pel barceloní de gust una cosa excessivament absorbent. — P.

LES SESSIONS "MIRADOR"

"El poder i la glòria (Thomas Gardner)"

Decididament, la nostra propera sessió serà per presentar *Poder i Glòria*. Aquesta sessió tindrà lloc al Fantàsia, local on han tingut ja lloc tres de les nostres sessions per totes les quals tenim amplexos motius d'estar satisfets. Recordem-les: *El camí de la vida*, *Noies d'uniforme* i *Sóc un fugitiu*. Esperem ara que *Poder i Glòria* no desdirà per res, als ulls dels nostres lectors, d'aquells programes anteriors.

Poder i Glòria és una pel·lícula de William

K. Howard. Ens plau ara, a cinc anys de distància, recordar que la segona pel·lícula que va fer l'objecte d'una de les nostres sessions fou *Una xicoteta a cada port* de Howard Hawks i que després d'aquesta, en diverses ocasions, ens vàrem referir des d'aquestes pàgines a una pel·lícula de William K. Howard titulada *Prata del riu*, que presentava grans afinitats amb l'obra de H. Hawks i que al nostre entendre era una pura obra mestra del cinema mut, oblidada per la crítica i no remarcada pel públic. Des d'aleshores hem seguit la tasca de William K. Howard, que mai no ens ha decebut i que avui ens sorprèn amb aquesta remarcable cinta *El Poder i la Glòria*, de la qual ha escrit André Savoie, el conegut home de teatre, que amb ella l'autor ha realitzat una revolució en la tècnica cinematogràfica.

Amb la deguda anticipació comunicarem la data d'aquesta sessió, que avui encara no hem pogut fixar.

i que revela una intel·ligència que no havíem retrobat en cap producció europea d'ençà de *Noies d'uniforme*.

Max Ophüls ha sabut imposar-nos, amb una força de veritat que ningú no resisteix, una anècdota que per algunes de les seves característiques d'ambient i d'alguns dels sentiments en acció, es situa en un món que no és pas el nostre. Amb tot, el contagi sentimental és instantani. Hi ha aquí la presència d'una gran capacitat en la creació d'una ficció cinematogràfica vibrant tota ella d'emoció íntima i veritable.

Viena del temps de Francesc Josep, oficials de l'exèrcit imperial, dues noies, Mizzi i Cristina, l'una despreocupada i no defugint les diversions fàcils, l'altra concentrada i sentimental, capaç per això mateix d'una vehemència perillosa en la passió, un amor fatal doblat d'adulteri que posa en joc un sentit de l'honor, avui desusat, un duel, un suïcida, heus aquí ràpidament anotats els ingredients que integren aquesta història característica de Schnitzler que Max Ophüls ha trasplantat al cinema amb una gran comprensió del que és el cinema.

El resultat ha estat una pel·lícula dramàtica que entre bagatel·les i sobresalts marxa cap a un desenllaç tràgic. Amarg, malencios, embolcallat en músiques veneses que són una invitació a l'ensomni i traspuant sempre un accent d'intimitat, adés dolç i tendrament escèptic, adés dolorós i tràgic. Un to de qualitat, d'una qualitat impalpable, però que s'infiltra en l'ànim de l'espectador que per uns moments es refà una sensibilitat romàntica.

Ningú no podrà contradir l'alta qualitat cinematogràfica de l'obra. Max Ophüls ha procedit d'una manera sintètica, prenent i

tir, instant d'angoixa insuportable. Aquella finestra oberta i buida... Escenes que es prolonguen, sí, però mai escenes que s'allargassin. Són moments significatius que cal subratllar. Es, per exemple, el passeig amb el trineu pels camps coberts de neu i de tombes.

La mort, heus aquí un tema que no és possible defugir aquí. Darrera aquesta història d'amors dissortats, hi ha un autor l'obra del qual, com la d'un altre novel·lista contemporani, Thomas Mann, sembla haver sentit l'ale de la mort. El pensament de la mort plana ací per damunt els esdeveniments, aquell pensament visionari i heroic i confús, herència vivent en les lletres alemanyes, de la llegenda de Iristany i Isolda i dels *Himnes a la nit* de Novalis.

No és per res que en el passeig en trineu en el curs del qual els enamorats juguen amb el mot *eternitat*, tot fent-se juraments que pretenen vèncer el temps que tot ho muda, passen per davant l'espectador les creus de les tombes. Aquelles creus reapareixeran en acabar el film, mentre hom sent l'eco dels juraments confiats en un dia d'entusiasme. I quan Fritz visita la casa de Cristina — aquesta escena tan emocionant — el seu rostre i el seu gest són els d'un home que s'acomia del món. Finalment, el suïcida de Cristina és un gest típicament romàntic, condicionat no tant per un desesper com per una esperança d'ultra-tomba.

Els intèrprets han secundat admirablement el director. De totes maneres, com que ja havíem vist Louise Ullrich en un film que aviat s'estrenarà, i aquí l'hem vista molt millor, hem de pensar que, com tantes vegades, és encara el director qui ha dictat la tasca als intèrprets. Res però de disminuir llurs mèrits. Magda Schneider és una veritable revelació i els altres actors estan tan justos en llurs rols respectius que costa imaginar-los independents d'aquests.

La direcció musical, excel·lent. Els fragments d'*El rapte del serrall*, en començar, i el de la *Cinquena simfonia* de Beethoven, en acabar, són dues utilitzacions de la música dels grans mestres, fetes amb una discreció que cal aplaudir.

JOSEP PALAU

El doblatge dels films

Tots els crítics i el públic en general estan contents perquè aquesta temporada és, per ara, de les bones que s'han vist. En general, hom no pot queixar-se dels programes.

Però és que, sobretot els crítics, van al cinema en dies d'estrena, en què s'acostuma a donar la versió original. En canvi, els altres dies hom serveix una versió espanyola que, la majoria de vegades, tot s'ho necessita.

No valdria la pena de provar, àdhuc en els cinemes de barriada, la versió original? Estem segurs que el públic la rebria bé.

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinal

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportages Fox Movietone

REIS DE LA TERRA
Documental

NOTICIARI FOX SONOR
(Notícies d'Espanya)

Recollida d'armes a Espanya, Esportistes exòtics a Madrid, Esports d'hivern al Guadarrama, Festa dels Reis a Madrid, i altres.

NOTICIARI FOX SONOR
(Internacional)

El poble de l'Havana aclama Gran Sarmatín. Gran accident d'un avió comercial a Ruysseid, França guanya Alemanya en rugby, i altres.

LES PRADES D'AFRICA
Documental

TIVOLI

Demà, divendres
a les 10 de la nit
ESTRENA

LILIAN HARVEY

Teatre GOYA

Avui i cada dia

La más sensacional y divertida expedición al África por los intrepidos

WHEELER y WOOLSEY

en Atrapándolos como pueden

CON RAQUEL TORRES

PRODUCCION COLUMBIA DISTRIBUCION CIFESA

"Mirador"

presentarà molt aviat, al

L'excel·lent film de William K. Howard:

El Poder i la Glòria

(Thomas Gardner)

COLISEUM

2.ª SETMANA d'èxit de

UN LLADRÓ EN LA ALCOVA

FILM DE LUBITSCH

Per MIRIAM HOPKINS
KAY FRANCIS
HERBERT MARSHALL

Dilluns vinent

Charles Laughton i

LA MUJER PANTERA

LA ISLA DE LAS ALMAS PERDIDAS

Segons la famosa novel·la de G. M. Wells

EL TEATRE

Les danses de la "Argentina"

Antonia Mercé, Argentina, és l'única dansarina espanyola, i una de les poques mundials, que ha realitzat la difícil performance d'associar indissolublement la intel·ligència i l'instint, la tècnica i la inspiració. Un crític ha dit d'ella que ha fet triomfar l'espectador d'Occident de la crida de l'Orient, que ha reconquistat l'Andalusia als àrabs. I que, com tot artista creador, ha plegat les danses populars, balbuècig de l'instint primitiu, a un estil. És a dir que l'Argentina ha frenat les explosions de l'instint incontrolat amb els principis de l'escola.

Aquesta escola s'endevina en tots els balls de la gran artista. Heus ací, per exemple, els *brisés* de costat... Un moment, però. Encara que parlem de balls espanyolíssims, emprem els noms francesos dels passos perquè són els que utilitzen a tot el món, i perquè preferim *roué de jambe* o *pas de chat* a *rudisan*, *patxat* o altres deformacions que corren per les nostres acadèmies... Heus ací, doncs, els *brisés* de costat i els *entrechats quatre del Bolero*, d'un dibuix finíssim; les *cabrioles* de rara precisió de *Castilla*; la gran seguretat dels *embolés* de la *Dansa del foc*; la unitat indestructible, tan extraordinàriament difícil, entre els talls i les castanyoles en les *Seguidillas*... I els *développés* a la quarta endavant en la *Dansa V*. I, sobretot, la impecable col·locació dels braços en totes les danses...

Són tots aquests passos, triats a l'atzar, els que ens fan afirmar que l'escola és el canemàs geomètric de tots els balls de l'Argentina. Però no la geometria brutal, cubista gosaríem dir, dels científics ballarins russos, sinó una geometria endolcida, feta gairebé invisible per la gràcia. Els *développés* de la *Dansa V*, per exemple, l'Argentina els executa a mitja alçada. No perquè no sigui capaç d'arribar a l'angle recte, sinó perquè aquestes línies trencades serien incompatibles amb la finor i el matís del seu art. I és que l'Argentina ha après les regles. Però ha volgut — l'escola clàssica estrangera la personalitat, diu ella — i ha sabut oblidar-les. Els seus balls són plens de dificultats tècniques. Però ella hi juga amb un desembaràs engorjassat, les dissimula amb ullades malicioses i somriures irònics. Les seves danses no delaten mai l'esforç.

Però l'escola, dissimulada o no, és simple bastida. És l'esquelet que cal revestir de carn. La tècnica és poca cosa sense la inspiració. I aquesta no abandona mai l'Argentina. Els seus balls, tots sense excepció, són uniformement inspirats. Una flama interior els dona una vida extraordinària. I aquesta íntima melodia és una força irresistible que empeny l'Argentina a dansar no tan sols amb els peus i els braços, sinó també amb el rostre, d'una diversitat d'expressions mai vista; amb els ulls, un prodigi de vivacitat i amb les parpelles i la boca, que també dansen amb idèntica convicció. I és que l'Argentina, per damunt de

tot, té un formidable temperament d'artista nada.

Les seves castanyoles mereixerien llargs comentaris. No són els cròtals de fusta, simple acompanyament monòton i mecànic de tantes ballarines, sinó un instrument nou, que crea timbres inèdits i variats, i matisacions infinites, i que murmura, riu, plora, suplica, exigeix, que parla literalment...

Però el que fa d'Argentina una dansarina

L'Argentina en «Tango flamenco»

única, excepcional, extraordinària, és la seva personalitat múltiple que li permet cultivar amb la mateixa perfecció les danses espanyoles més diverses, i donar a cadascuna el caràcter que li correspon. Anar de la intensitat expressiva de la *Dansa del foc* de Falla, expressió dramàtica de tota la superstició gitana, a la lleugeresa i la finor, la ingenuïtat del *Bolero* d'Albéniz, anar de l'elegància altiva de la *Dansa V* de Granados a la petita obra mestra d'ironia i de matís que és *Cuba* d'Albéniz, rumba d'un caràcter extraordinari, plena d'intenció i de cadència indolent, plena de la gràcia de *Castilla* d'Albéniz a la bravura i a les mirades assassines de la *Corrida* de Valverde, és una gesta que només una artista genial com Argentina pot realitzar.

Antonia Mercé ha assolit a Barcelona l'èxit esclatant que ha obtingut arreu. Ha triomfat rotundament. El nostre públic s'ha donat de l'altíssima categoria de l'Argentina. I, divendres passat, va omplir el Teatre Barcelona de gom a gom. Va ovacionar llargament la gran dansarina i li va fer repetir diverses danses. L'excellent pianista Luis Galve i el notable guitarrista Balasteros foren també justament aplaudits.

SEBASTIÀ GASCH

Quan balla «La Argentina»...

L'amic Gasch s'havia passat cinc nits sense aclucar l'ull, només de pensar que el nostre públic podia deixar que l'Argentina treballés en la més espantosa solitud. Per això, la nit del primer festival, el nostre crític s'inflava — si és possible — de satisfacció, en veure com el tot Barcelona s'engolia en el teatre ídem.

Hi era tant el tot Barcelona, que adhoc hi havia al teatre una representació nodridíssima i excessiva d'un personal singular, el camp d'acció habitual del qual és el bar Sagristà i algun altre establiment famós. Imitadors d'estrelles, transformistes i amateurs de la dansa — o bé dels dansarins... — corren com a mosques allà on se'ls ofereix programa. Pantalons amplíssims i muntats amb filferro, corbates violades, cabells rípolinats, el coll de l'abric pujat del darrera... Vetaci unes quantes indicacions respecte a la moda actual d'aquesta fauna.

Comença el recital. Trencat el foc un piano descomunal i un pianista petit, petit. Quan el pianista ha de tocar sol, hom tira el teló, i en tornar-lo a alçar ens trobem el piano a l'altra banda d'escena. Com deu fer-s'ho el diminut pianista per a traslladar de lloc el trasto aquell? Valdrà la pena que l'operació es fes a teló alçat.

L'Argentina conquista de seguida l'auditori. Tant com amb els peus, se'ls fa seu amb els ulls. El que embadaleix sobretot les senyores i els profans és la variació en la salutació amb que agraeix els aplaudiments al final de cada dansa. La senyora Antonia Mercé té una reverència que fa joc amb cada ball del seu repertori. De la mateixa manera que es posa el vestit adequat, té la reverència adequada. Esverada, per la *Dansa del foc*; picara, pel tango; mandrosa, per la rumba; ingènua, pel bolero; aristocràtica, per la *Dansa V* de Granados... Això ho entén tothom, i fa veritable gràcia.

Hom fa a la dansarina un èxit rodó. En realitat, el cinquanta per cent dels espectadors creien trobar-se davant d'un pou de ciència i no entendre-hi res. En veure que els agrada de veres, es treuen el pes del damunt amb grans aplaudiments. «Bis! bis!» Pel públic l'Argentina encara estaria ballant a aquestes hores.

Al final de l'espectacle, un amic s'ofereix per a presentar-nos l'artista. I comencem a fer cua dintre l'encongit escenari del teatre Barcelona. El mànager de l'Argentina, un senyor jove i ros, la mar de maco dintre del smoking, munta la guàrdia davant el camerino. De cop, s'obre la porta i es posa en moviment, lentament, la cua dels admiradors. Algú, carregat de mal gust, evoca una capella ardent.

Som dintre el camerino. L'artista s'ha vestit un barnús i damunt d'ell un kimono florejat. Seica com un clau, és un argent viu. Ulls i boca li prenen tota la cara.

Ara, la salutada una vella amiga barcelonina i es posen les dues alhora a evocar desgràcies familiars. L'amiga ha quedat vídua.

— A veces, aun es suerte! — fa l'Argentina com a comentari.

Però el mànager s'impacienta. Al camerino no hi cap ningú, i l'home el vol desallotjar i anar per feina. L'amiga ja ha desaparegut i comença la presentació de periodistes, d'artistes... Antonia Mercé declara que ha estat molt nerviosa; que tenia el trac. Amb el temps que porta ballant?

— Pues a mí no me deja nunca!

Hom li diu per què no dona més recitals a la nostra ciutat. Podria tornar...

— A la cuarta vez, no viene nadie a verme.

Els presents, coneixedors del públic, gairebé estem temptats de donar-li la raó. Uns francesos engomats, amb grans bigotis, besen la mà de la dansarina.

Hem deixat l'escenari del Barcelona a temps encara de sentir algunes converses del públic que ha assistit al festival.

Enraonen tres individus, vestits d'acord amb aquelles indicacions de què parlàvem.

— De flamenco, no balla ná — dictamina un dels tres —. Una gran señora, una mujer muy chic, eso sí.

Es veu que el terme és d'una gran precisió, perquè els altres dos assenten enèrgicament.

AMB PERDÓ DE PIRANDELLO Cal parlar d'un teatre italià?

L'Acadèmia d'Itàlia, en la seva darrera reunió, ha fixat el del teatre com a tema per al pròxim *Convengo Volta*, a celebrar la tardor de 1934. Davant la importància que el darrer — dedicat a la crisi d'Europa — assolí, aplegant a Roma el bo i millor de la intel·lectualitat europea (hom en pot trobar una descripció detallada en el llibre de Giménez Caballero: *La nueva catolicidad*), no és difícil preveure l'interès que desvetllarà.

paraulejar, que per tants segles ens han embafat: perquè molts escriptors es llençen des del diccionari a la conquesta de les coses. Els mots transcrits, de Silvio d'Amico, enquadren perfectament la qüestió.

De confondre l'estil reeixit i les bel·leses poètiques amb els valors dramàtics de l'obra, hom ha arribat a pendre per teatre tota composició on dialoguen uns quants personatges; el punt final de la confusió és el teatre per a ésser llegit. Les admirables composicions que hom hi troba, han fet famós un teatre clàssic, com és ara. Sense pretendre generalitzar, val a dir que la part més gran del repertori clàssic és no menys que poesia dialogada, declamada a torn pels diferents senyors que tenen, si fa no fa, tan poc a veure amb el teatre, com els cantants d'òpera. Preneu la *Illiada*, suprimiu-ne les descripcions i tindreu, amb diferències lleus, un drama clàssic.

I és que un seguit d'esceenes escrites amb llenguatge de novella, o un aplec d'acudits i contestes enginyoses, no són teatre. Paolo Monelli ha constatat recentment, amb raó, que el teatre és un art independent de la literatura. El literat no té més capacitat per al teatre de la que pot tenir l'enginyer o l'etnòleg que també saben escriure. El que per al literat són la sintaxi i el diccionari, són per al dramaturg l'escenari, la veu, les llums, el teló i tantes altres coses trascurades. «Una comèdia bonica — afegeix Monelli — pot ésser llejta quan la llegim. Poc importa; segueix essent igual de bonica, com esdevé amb alguns discursos que, tot i havent-nos emocionat en sentir-los, semblen mediocre quan en llegim el text taquígraf.»

D'acord, doncs, que caldrà que tan sols es dediqui al teatre els que sentin les veus dels personatges, de l'escenari i de la vida; serà difícil, però, trobar a Itàlia aquests éssers «marcats»?

Que ja fóra un xic casual que per atzar tinguéssim a Espanya místics i a Rússia novel·listes; que existís un *Romancero* i una terra de filòsofs i que a Itàlia — com l'esmentat d'Amico constata — hi hagi hagut una gran pintura i no una música gran; i que la literatura italiana no ofereixi, al costat dels grans lírics, grans novel·listes ni dramaturgs.

Recordem, com al més il·lustre exemple que ara és d'oportunitat citar, el teatre deplorable del gran poeta commemorat suara: Ludovico Ariosto.

JOAN RAMON MASOLIVER

Rapallo, desembre.

Marta Alba, intèrpret de Pirandello

Coincideix la decisió de l'Acadèmia amb la fi de l'enquesta que entorn del teatre italià ha obert Enrico Rocca, a les pàgines de la revista *Scenario*: *Per què els literats italians no escriuen per al teatre?* El respon: perquè són massa literats; més preocupats de la lletra que de la vida.

El resultat d'aquesta enquesta, com el d'altres, palesa que ningú no és menys indicat per esclarir un problema com el mateix interessat. La quasi totalitat dels que hi han intervingut broden entorn la mateixa repostada de Rocca, en pro o en contra, sense gosar portar el problema a altres terrenys (a part la mandra espiritual de declarar fora de lloc aquestes discussions, tillant-les d'escòlastiques i inútils, que mostra, entre altres, un Bontempelli).

Inútilment retreuen uns i altres que ells prou escriuen per al teatre, i si les obres no són representades és degut al mal gust i exigències de les companyies dramàtiques, o a la pèssima qualitat d'aquestes (que tot això ha estat dit). Caldrà recordar encara els mots de Cervantes sobre la pobresa d'escenari, en el seu temps? I malgrat això, tota una sèrie de dramaturgs il·lustres — que va des de Lope de Rueda al mateix Lope de Vega — no en conegueren d'altre, i que dir de la pobre companyia de l'actor i autor Guillem Shakespeare?

Una cosa hi ha, evident: que la gent no anirà al teatre mentre hom vulgui fer passar garrofins per café, i antigalles alienes al nostre esperit; si les obres d'alemanys, hongaresos i francesos tenen més temps, sembla debades invocar el patriotisme i pretendre un teatre d'Estat. Que la sola cosa que pot millorar de nivell actors i públic, és la bona qualitat de la producció dramàtica. «Si els esportistes obtenen de l'Estat els gimnasos i els estadis, i els autors, en canvi, no aconsegueixen els teatres nous i llur organització, no vol dir sinó que aquests no s'afanyen prou. I no ho fan perquè no són prou convençuts, manats i empesos d'un instint imperios o d'una voluntat profunda; perquè en els corrents de la nostra literatura imperen encara l'academicisme i el

CAPITOL

Mujeres de Postín

Demà estrena

Comèdia musical grandiosa

4 "girls" a la cacera d'un promès

Es un film UNIVERSAL

B. G. K. films inaugura l'aristocràtic

Metropol Cinema

Konrad Veidt en

EL JUDIO ERRANTE

l'obra cim de la cinematografia europea

DIRECCIÓ
MAURICE ELVEY

MÚSICA
Dr. HUG RIESENFELD

un film de B. G. K.

AL LYCEUM CLUB

Lyceum Club de Barcelona ha organitzat pel dimarts que ve, dia 17, a tres quarts de deu de la nit, una sessió teatral que tindrà efecte a la Sala Studium.

Aquesta sessió consistirà en la presentació al nostre públic de tres peces de les més selectes del teatre modern i contemporani.

La primera serà *Un caprici*, d'Alfred de Musset, traducció de Rossend Llates.

La segona, *Com ell va enganyar el marit d'ella*, de George Bernard Shaw, traducció de Carles Capdevila.

I la tercera, *Antonieta o el retorn del Marqués*, de Tristan Bernard.

Tres mostres ben diferents i ben representativa cada una d'elles de la modalitat de llurs autors. Tendre i afinat Musset, facècies i excèntric Shaw, satíric i joganer Bernard.

La representació d'aquestes obres no cal dir que serà tota absolutament a càrrec d'aficionats, amb exclusió de tot professionalisme. Les figures femenines seran interpretades per elements del Lyceum Club, entitat formada solament per dones, encara que no gens feminista, i els personatges masculins, per diversos dels nostres homes de les lletres i les arts, molts dels quals no són precisament inèdits en aquestes activitats.

La direcció literària de la vetllada és menada per Maria Carratalà, que, amb un entusiasme i una energia incansables, ha dut a terme tots els treballs d'organització i ha realitzat totes les gestions que han estat necessàries. La direcció escènica i artística és portada per Artur Carbonell, el promotor de les interessants vetllades teatrals sitgetanes de què hom s'ha ocupat cada vegada amb gran elogi.

URQUINAZONA

Una mujer víctima de sus errores pasados

JOAN CRAWFORD

ROBT. MONTGOMERY

"Letty Lynton"

NILS ASTHER
LEWISTONE - MAY ROBSON

Metro-Goldwyn-Mayer

DEMA ESTRENA

LES LLETRES

UN BELL LLIBRE

Andersen en català

Damunt d'aquestes planes Ramon Esquerra elogiava com calia les edicions que ha iniciat Antoni Muntanyola, fent honor a la tradició familiar, de llibres per a infants escrits i il·lustrats per autors catalans. Ultra aquests vistosos quaderns generosament acolorits i explicats amb gràciosa fantasia que ha publicat Muntanyola Jr., els Reis d'enguany han trobat d'altres bells llibres per a infants. En la mateixa època dedicada a la mainada han aparegut les edicions simultànies catalana i castellana de dues

edicions, el volum publicat darrerament i que conté, ultra uns quants dels contes ja traduïts per Josep Carner, una pila d'altres de la traducció dels quals ha tingut cura Marià Manent, poeta i amant de les literatures estrangeres, em torna, augmentat per la suggestió de les il·lustracions de Rackham, tot l'encís d'aquelles rondalles admirables que han captivat unes quantes generacions. L'exemple d'Andersen, com el d'Ibsen, demostra una vegada més que no és cap obstacle per al geni literari escriure en una llengua

Hans Christian Andersen, per Arthur Rackham

obres: *Tres al Pol*, del nostre gran humorista Angel Ferran, profusament il·lustrada per Quelus, i *Rondalles d'Andersen*, traducció de Josep Carner i Marià Manent amb les famoses il·lustracions d'Arthur Rackham. Totes dues obres, per llur qualitat literària i artística, mereixen d'ésser assenyalsades i recomanades: la darrera, però, malgrat no tenir, com l'altra, el mèrit de l'originalitat absoluta, ja que és una còpia idèntica —podeu comparar-ho, i restareu sorpresos de l'exactitud— de la fastuosa edició original anglesa, ha d'ésser indicada a tots els amics dels bells llibres com un magnífic present que poden fer a llurs fills o que, més egoïstament, poden fer-se ells mateixos.

Aquesta edició de les *Rondalles d'Andersen* és una obra veritablement reeixida, i ocuparà un lloc d'honor al costat de *La Rosa i l'Anell*, de W. M. Tkackery i *Alicia en terra de meravelles*, de Lewis Carroll, traduïts ambdós per Josep Carner, dos llibres clàssics en la literatura infantil i que ja havia publicat la mateixa editorial. L'obra d'Andersen, que amb la dels germans Grimm i amb *Les Mil i Una Nits* representa el punt més feliç del difícil maridatge de la poesia més autèntica amb l'acció i la intriga que apassionen els infants, mereix el sumptuós vehicle d'aquest llibre de luxe, ple de belles làmines en colors i de molts gravats en negre.

Recordo la gran impressió que em produí, d'infant, la lectura d'una edició castellana dels contes d'Andersen, publicada ara fa cinquanta anys, i il·lustrada pel nostre gran artista Apelles Mestres. Retrobava tota la poesia de *L'anguet lleig* i d'altres admirables narracions de Joan Cristià Andersen en la traducció de Carner, publicada per l'Editorial Catalana amb dibuixos de Torné Esquius, i ara, exhaurides fa temps aquestes

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

Renoveu les vostres
SUBSCRIPCIONS
A REVISTES
ESTRANGERES
per mitjà de la

Librairie LOUIS BERGÉ

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

The Majorca Sun and The Spanish Times

El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans

25 cèntims en tots els quioscos

VARIETATS

Jakob Wassermann

La mort de Jakob Wassermann no haurà endolat gaire l'Alemanya hitleriana, de la qual havia hagut de fugir i on els seus llibres eren retirats de les biblioteques públiques i després cremats. És que Jakob Wassermann era jueu, i dels que no se n'amagaven. Fins s'havia arribat a dir que el seu sentiment de justícia, tan acusat en *Els jueus de Zirndorf* (1897) i *Christian Wahnschaffe* (1919) és un sentiment més aviat jueu! També demostra aquest sentiment en *Gaspar Hauser o la peresa del cor* (1908), obra recentment traduïda al francès, en ocasió d'escaure's el centenari del misteriós Gaspar Hauser, el secret del qual ara ja es pot donar per aclarit i n'hauré de parlar amb extensió.

Altres novel·les de Wassermann: *La història del jove Renate Fuchs*, *El Moloc*, *Alexandre a Babilònia*, *L'home de quaranta anys*, *Donya Joana*, *Cristòfor Colom*, *el Don Quixot dels Oceans* (1925), *L'afar Maurizius*, *Etsel Andergast*. També és autor d'assaigs: *L'art del relat* i *El meu camí com alemany i com jueu*, obra escrita en 1921 i amara del presentiment del que havia de passar més tard. En català, Proa ha publicat, traduïda per Pau Cirera, la novel·la *Golovin*, ja recensada oportunament en aquestes pàgines.

Jakob Wassermann, que segons el seu amic Muret pertanyia a la classe dels jueus obscurs —com Marx, en oposició als jueus d'esperit clar, com Heine—, es pren la vida d'una manera molt seriosa. Potser és per això que els seus llibres estan plens de coses, potser massa plens i tot.

Wassermann, nascut a Fürth en 1873, d'un negociant jueu, deixà els afers a què es dedicava la família per a emprendre la carrera literària, en els inicis de la qual el protegí Ernst von Wolzogen. A manca d'estudis universitaris, vastes lectures li donaren una cultura i una preparació. Gran treballador, escrivia els matins, fent i refent incansablement, i dedicava les tardes al treball de documentació. Cercava d'aprofundir l'ànima alemanya, i sobretot la de la joventut del període terribol de la postguerra i les seves aspiracions confuses, convençut que l'escriptor ha d'ésser «la consciència vivent de la seva època». Aquesta joventut li ho ha pagat amb autos de fe. Els seus admiradors esperaven festejar, en març passat, el seu seixantè aniversari; però el nazisme ja senyorejava el país. Wassermann, considerat com el primer novel·lista alemany contemporani, ha mort a Alt Aussee, en terra austríaca, la setmana passada.

Lunatzarsky i els clàssics

En ocasió de la mort d'Anatol Vassilievitx Lunatzarsky, que fou primer comissari del poble d'Instrucció pública, ha aparegut, signat per «un grup d'escriptors soviètics», un article a la *Literaturniaia Gazeta* de Moscou, alguns fragments del qual reproduïm.

Naturalment, el reproduïm a títol informatiu, sense prestar-li una adhesió en tots els seus punts, però reconeixent que conté unes quantes observacions atinadíssimes que farien bé de meditar alguns comunistes temporals que es cren a Barcelona i s'omplen la boca d'expressions com «cultura burgesa», «art burges», «cultura proletària», «art proletari», i altres de semblants que tampoc volen dir res.

«Lunatzarsky comprenia que la civilització depèn del desenvolupament de tota la humanitat i s'adonava ben bé, en tant que comunista, com era de preciosa l'herència de les generacions.

«Lunatzarsky ha pogut equivocar-se, de vegades; però sempre ha comprès fermament, i ho ha mantingut, que el proletari, que ha esdevingut la humanitat mateixa i que ens condueix cap a la societat sense classes, és l'únic hereu de la civilització mundial. Estimava la civilització, com s'estima un bé propi, s'hi sentia lligat, creia i sabia —quan d'altres en dubtaven— que és tan necessària a la fàbrica com al poblet. Tot assistint a les sessions avorrides de la S. de les N., Lunatzarsky llegia atentament Shakespeare; per ell, Shakespeare era un contemporani, i els polítics de la S. de les N. uns transeünts fortuits.

«Fidel a les directives de Lenin, Lunatzarsky conservava els teatres, els museus, els homes de l'art. I sovint els que ell protegia en parlar amb ironia, no adonant-se que aquell home tan dolç era llur amo.

«Feia tan estrany de veure florir l'òpera en un país afamat, de trobar teatres al front, de fullejar edicions de clàssics en plena revolució!

«Però Lunatzarsky anava guiat per la seva paciència de revolucionari i per la seva comprensió de l'art.

«Sabia que no es pot demanar al creador que doni obres tractant de coses que ja ha comprès, però que encara no ha viscut en el seu fur interior.

«Els partidaris de l'art d'extrema esquerra es sorprenien, al començ de la revolució, que Púixkin no fos atacat. Però Lunatzarsky preveia l'esdevenidor i editava igualment Púixkin que els escriptors d'esquerra.»

Adquiriu el Número Extraordinari del

D'Ací i D'Allà

Magazine Trimestral Català

Literatura, Art, Fotografia,
Esports, Viatges, Decoració,
Cinema, Modes, etc., etc.

Profusió de gravats en negre i color

Administració i venda:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

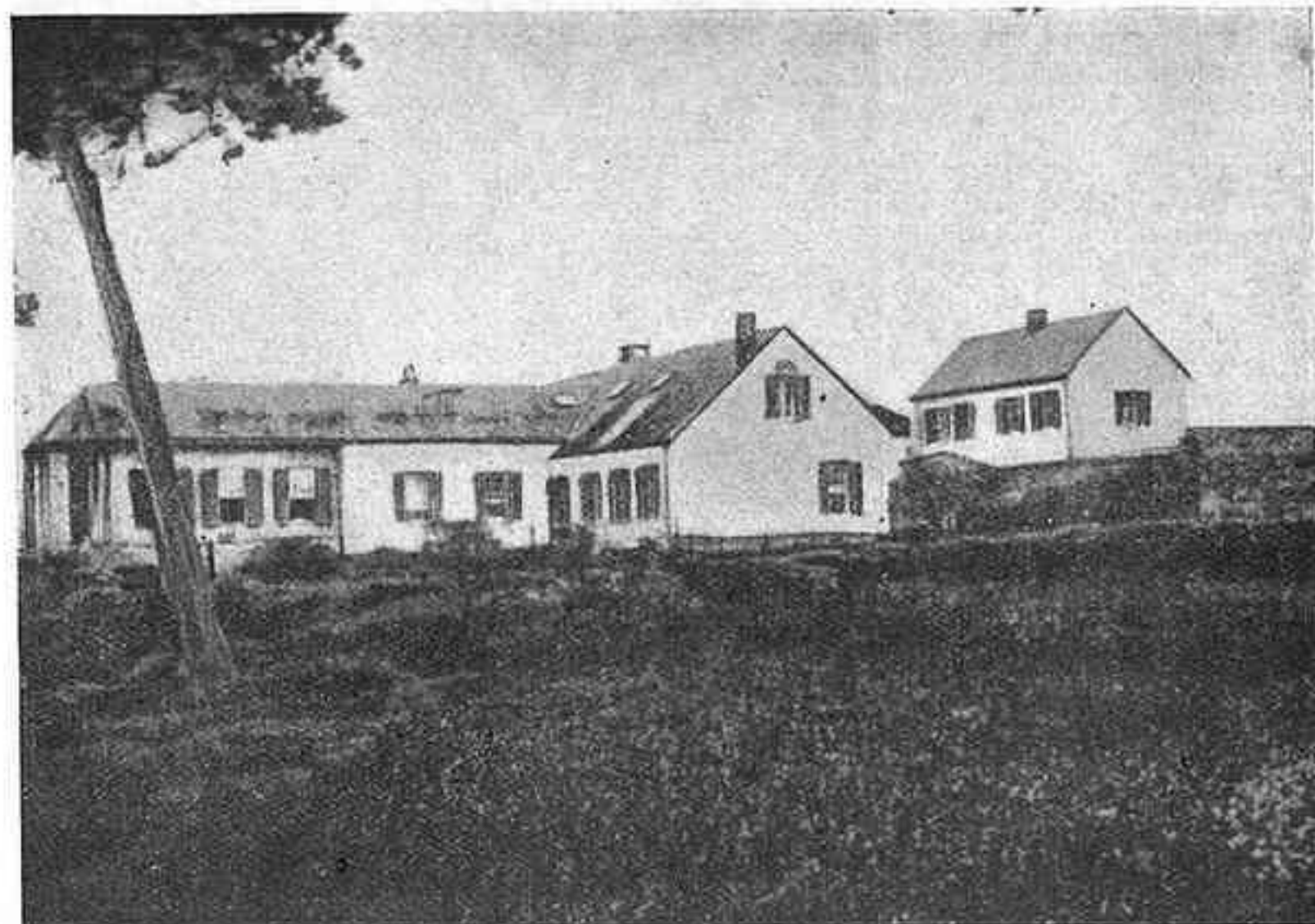
La reconstrucció de Santa Elena

Hi ha homes que encara que materialment siguin morts i enterrats, segueixen vivint espiritualment, perquè continuament fan parlar d'ells, sia recordant-ne les gestes, sia posant-los com exemple, sia essent objecte de commemoracions pòstumes, a les quals sembla que cada nova generació vulgui afegir la seva. Un exemple característic ens l'ofereix el primer Napoleó, del qual s'ocupen sovint els escriptors moderns, des d'un denigrador com Daudet a un exaltador com Vautel, passant per tots els graus d'entremig.

Això pot també dependre del fet que entre

portat al mateix temps que el cos d'aquell del qual Manzoni preguntava: *Fu una gloria? Ai posteri l'ardua sentenza*, i que avui, amb una perspectiva de més d'un segle entremig, es pot dir que fou una veritable glòria.

En ocasió de crear el museu napoleònic de Santa Elena, s'han manifestat dos corrents entre els organitzadors de la reconstrucció: Tots els objectes que foren transportats a París hauran de tornar ara a Santa Elena? Veteu el punt sobre el qual encara no s'ha arribat a un acord. Uns opinen en sentit favorable. Altres prefereixen

Longwood, on morí Napoleó

les mediocritats modernes i els parodiadors de les seves gestes, la figura de l'aventurer cors apar gegantina.

No és certament sense complaença que tots els que s'han impressionat llegint el conegut *Memorial* de Las Cases sobre la tràgica sort de l'emperador confinat a Santa Elena, s'assabentaren que finalment aquesta petita i llunyana illa esdevindrà una mena de lloc sagrat del culte napoleònic.

En efecte, un comitè d'historiadors francesos, al qual s'han adherit alguns d'anglesos i altres admiradors de Napoleó, ha obtingut, no sens penes ni treballs, de Mac Donald i de Thomas, ministre dels Dominions, de poder restaurar Longwood, el tros de terra on Napoleó visqué els seus darrers anys, per a retornar-lo al mateix estat d'aleshores i fer-ne un petit museu de records napoleònics.

Unes quantes casetes, blanques, d'humil aspecte, constitueixen el que fou estatge durant sis anys d'aquell que repetí després de tants segles les gestes de Cèsar, i d'alguns amics fidels, a més a més, naturalment, de l'escolta militar destinada a la seva vigilància i a les ordres del cruel Hudson Lowe que ha deixat en la història una anomenada molt poc falaguera.

Pocs anys després de la mort de Napoleó, aquelles casetes foren destinades a part a estables d'animals i en part a altres usos. Només es mantingué una sola cambra, aquella on morí Napoleó, potser més que amb un fi pietós o commemoratiu, per a mostrar-la a algun escàs turista, previ el pagament d'una no petita suma de diners.

La visita àdhuc el príncep de Galles, aquests darrers anys, i això serví per a dotar la misèria cambra d'una relíquia que trenca la monotonia de les parets nues. Un objecte napoleònic, donatiu del futur rei d'Anglaterra? No. És tracta d'un vas posat sobre una taula. Sobre aquest vas, tancat dintre una campana de vidre, el propietari actual de l'antiga residència de Napoleó hi ha posat una tarja on ha escrit: «Vas on ha begut S. A. R. I. el príncep de Galles».

Es d'esperar que ara aquest petit recipient de vidre, que ha servit per a desassedegar el fill del rei Jordi, anirà a fer companyia als altres semblants seus a la cuina del lleial súbdit de la Gran Bretanya.

Qui ha visitat el museu napoleònic dels Invàlids de París, s'haurà adonat que tot el que existia a Santa Elena fou allà trans-

que tots els objectes quedin allà on es troben, malfiant-se encara de la «perfidia Albíon».

Nosaltres, que podem mirar les coses amb objectivitat, perquè no formem part del comitè ni pertanyem a un grup ni altre, ens permetem de dir que potser si que els malfiats tenen raó de malfiar-se. A propòsit d'això ha estat reevocat un fet que Las Cases esmentà en el seu *Memorial*, prou simptomàtic perquè s'hi repengin els partidaris de no tocar res dels Invàlids, tot i que cal pensar que els temps han canviat i no en va ha passat un segle.

Quan tingué lloc el transport del cadàver de Napoleó de Santa Elena a París, Anglaterra s'assabentà que a França es preparaven grandioses manifestacions en memòria de l'emperador, i aleshores el govern de Londres es proposà de segrestar el cos i fer-lo sepultar en qualsevulla cementiri britànic. El príncep de Joinville, que comandava el vaixell francès que transportava les despulles de Bonapart, digué que si cap vaixell anglès gosava deturar el seu per tal d'acomplir l'innoble desigui, ell l'enfonçaria i així uns quants morts servirien de bona escorta al cos de Napoleó al fons del mar. Es devia creure el príncep de Joinville capaç d'aquest gest, es tingué por d'atreure sobre la Gran Bretanya un blasme general, i s'abandonà el projecte. Napoleó, mort, pogué entrar triomfalment en aquell París que tantes vegades l'havia aclamat en vida com pocs altres dels sobirans que s'han succeït al Louvre.

Santa Elena esdevindrà, doncs, un museu napoleònic. Qui vagi a l'illa podrà formar-se una idea exacta del lloc on fou tancada l'Àguila i quedà ben vigilada perquè no empengués el vol.

De totes maneres, ben poques són les persones que poden anar a aquella petita illa perduda en l'Oceà i les impreccions contra Hudson Lowe i el seu govern no assoliran proporcions considerables.

ATHOS NOVELLIS

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

Durancamps

Tot entronant amb Rafael Duran Camps, o Durancamps com s'escriu ell, hom s'adona que és té al davant la personificació de la persistència. Duran Camps té una paraula seguida, enormement retòrica i convincent. És més, té agafat pels quatre cantons el do de la convicció. Posar-se entorn d'una taula, disposat a fer prevaler el criteri sense passar cap límit d'educació, és una feina en la qual Duran sempre s'em-

en totes les teles, diferents de matisos, de contingut pictòric, d'ambient, però exactes en la interpretació i en la intensitat. Podria dir que de França, de París més concretament, n'ha pres la suprema lliçó del saber pintar. Després l'ha assimilada amb caïres purament nacionals i dintre aquests caïres hi ha involucrat el personalisme.

Podria semblar que de París en tinguésim una idea vulgar i catastròfica. Res d'això. París no és més que un sedàs formidable. El que passa bé, amb dignitat,

Durancamps — Pintura

portarà la palma. Això vol explicar que el nostre pintor és un home fet, que porta l'assignatura molt ben apresca i que per fer-lo caure s'ha de córrer extraordinàriament. Naturalment la possessió tan incontra-blement segura d'aquestes virtuts porta aparellada llur exteriorització total, i així, en Duran Camps tot és convicció. Convenç la pintura, convenç els ambients, convenç la qualitat, convenç àdhuc el seu nus de la corbata.

Dintre la petita saleta de les Laietanes, Duran hi fa el Prometeu encadenat a l'ortodòxia de la pintura i cal la calma indisoluble dels seus paisatges per no veure sortir per la porta una allau inaturable de legions anant a rosegat les teles veïnes del senyor Carlos Vázquez.

Duran Camps viu a París. Només ve de tant en tant a Barcelona a presentar les cartes credencials en forma de quadros elaborats a la capital francesa.

Som dels que creiem que París enterboleix una mica l'esperit català. Per una part, el volatilitat. Per l'altra, li fa perdre aquella especial manera d'explicar-se tan tocant de peus a terra. Hi ha hagut pintors que quan han tornat d'allí, vistos els museus i sentides de molt a la vora les peculiars traces franceses, s'han notat absolutament estrangeritzats. Aleshores per ells hem estat com uns bàrbars que vivim una vida altisonant de tràgics pauperismes i el nostre paisatge ha estat tractat amb commiseració. Però únicament enterboleix la llarga convivència parisiense, si l'esperit que l'ha viscuda no va molt ben parapetat per principis de cultura. Per a treure un bon profit, cal estar convençut de les coses que han passat per casa nostra, del que realment som i de les raons que existeixen que podem envejar sense treure'n cap ni posar-n'hi de noves. Duran és, sense cap mena de dubte, un dels que la gran ciutat no ha fet girar al revés, ni tan sols li ha causat cap forta percu-ssió en la personalitat.

Bona prova d'això que diem és la suma diferència del Duran que pinta a França i del Duran pintant a Cadaqués. Bona prova, també, la integral puresa que impera

que és el cas de Duran Camps, està salvat per l'art.

L'allucinat, el que s'equivoca, està irremediablement perdut. I com que la qualitat de vençut no és apta per a ningú i molt menys pels meridionals, fa que tot el que d'allí provingui amb una certa glòria hagi de passar per una censura inflexible. S'hi han consagrat raves autèntiques, s'ha influït en esperits normals d'una anormalitat extraordinària. Cal doncs el recel, la necessitat d'analitzar dintre el més profund per tal de veure la trama. Duran Camps certament ja no ha de caure en l'examen perquè no és ben bé d'avui. No obstant, per major satisfacció nostra, volem incloure'l en la meticulosa observació.

La seva obra està saturada de la pintura universalment bona, en la qual les natures mortes són l'acte de fe de l'elegància i els paisatges la condensació de les seves virtuts. De la natura morta en fa una convergència d'estabilitats que no té res a veure amb l'altra natura, morta en tots els sentits, que realitzen tants pintors que ho segueixen tot al peu de la lletra.

El paisatge dona a l'espectador una sensació de gran franquesa, que es manifesta en la il·lusió de conèixer-lo ja d'antuvi. És un paisatge esterilitzat, com hem dit, conegut de tota la vida, i en el qual la més lleu convulsió espiritual ocasionaria una desfeta còsmica de tan ajuntat com està en un castell de cartes ideal, susceptible de totes les emocions pures.

Exposa dues teles de terra de Cadaqués que vénen a ésser la tangibilitat d'un somni. En moltes ocasions, anant pel món s'ha vist una visió completament original i insòlita. És una porció de terreny acabat de rentar, que abans d'emascarar-se de nou, vibra amb una eufòria exquisida, demostrant a quatre vents una interioritat que de seguida cau vençuda. És un moment meravellós, d'àlbum d'Arcàdia, en el qual seria possible parlar a l'ànima sense cap reactiu ad hoc. Tot queda per estrenar i fa l'efecte de tocar la perfecció paradisiàca. Aquests curts moments ens han fet pensar en l'interessant que seria de tenir-los traduïts en alguna banda.

Duran Camps els ha vist i ens els ha portat estupendament ritmats. També ens ha dut uns altres punts de vista de paisatge. Teles eminentment sentides en les quals el favorit de l'objectiu va repartit amb arquitectura i en què el color, sàviament degustat, s'empara amb l'ús d'uns verds agrats d'alta envergadura pictòrica. Són uns pintures més líriques que les primeres, més aptes per a la propaganda de la implantació d'un règim bucòlic, però humaníssimes i poètiques en llur totalitat.

Aquesta diversitat fa del conjunt una amenitat que per ella sola ja val alguna cosa. Algunes coses, a la qual afegida la qualitat de les teles, pot explicar-se dient que l'exposició Duran Camps a les Laietanes és un esplèndid plat no massa sovintejat en les nostres galeries d'art de Barcelona.

ENRIC F. GUAL

Una pretesa obra de Fortuny

Un amable comunicant, que signa *Un Tècnic*, ens trameta les següents ratlles sobre l'obra atribuïda a Fortuny exposada en la seccioneta retrospectiva de l'Exposició del Nu:

«El crític d'art d'un periòdic seriós com *La Vanguardia*, ocupant-se de l'Exposició del Nu, feia esment del quadro atribuït a Fortuny, allí exposat, assegurat de bona fe que es tractava d'una obra autèntica del pintor reusenc, «solament que aquesta obra era poc coneguda».

«Els entesos en obres d'art contemporani van assegurar des del primer dia que aquella tela exhibida com a obra de Fortuny no era autèntica d'aquest mestre, ni tampoc una rèplica, sinó una obra ben executada d'un altre pintor de la mateixa època de Fortuny».

«Es molt estrany, doncs, que un acadèmic i professor d'art no hagi sabut veure que aquell nu atribuït a Fortuny no pot ésser de la mà d'aquest mestre».

«Nosaltres direm més: que hem sabut la procedència i el nom del propietari actual del dit quadro, i el preu pel qual va ésser adquirit, i aquesta dada, si res més no, convencerà tothom que l'esmentada tela no és de Fortuny».

«Hom ha esbrinat que l'actual propietari ha adquirit fa poc la susdita obra per la quantitat de 12.000 ptes., o sigui el preu d'una tela d'un pintor actual com Anglada Camarasa o Joaquim Mir, per exemple».

«Les persones mitjanament assabentades dels preus a què es cotitzen en el mercat mundial les obres de Fortuny, saben que una tela com l'*Odalisca*, que figura en el nostre Museu d'Art Contemporani, valdria a tot el món 150.000 ptes.; i fem menció d'aquesta obra perquè els expositors de l'esmentat nu que s'exhibeix a la Plaça de Catalunya, el trobaven encara de major mèrit que l'*Odalisca* del Museu».

«No és cap secret que *La Vicaria* de Fortuny, adquirida, a París, en 1922, al comte de la Pradera, que la cedí a baix preu per tractar-se del Museu de Barcelona, va costar 300.000 ptes., i fa poc temps, malgrat la intervenció del fill de Marià Fortuny, van demanar a la Junta de Museus, per una altra obra cabdal de Fortuny, *L'elecció de model*, que també es troba a París, 500.000 pessetes. Donem aquestes dades per a demostrar l'alta cotització de les obres de Fortuny».

«Queda provat, doncs, que una obra de Fortuny del tamany de l'*Odalisca*, del Museu, no pot comprar-se per 12.000 ptes., i en conseqüència lògica, el nu que s'exhibeix com a obra del mestre reusenc en l'Exposició del Nu no és més que una pintura, molt estimable, de qualsevol altre pintor de la seva època».

«Encara, si calgués una anàlisi tècnica, ens atreviríem a assenyalar el possible autor de l'obra que es discuteix».

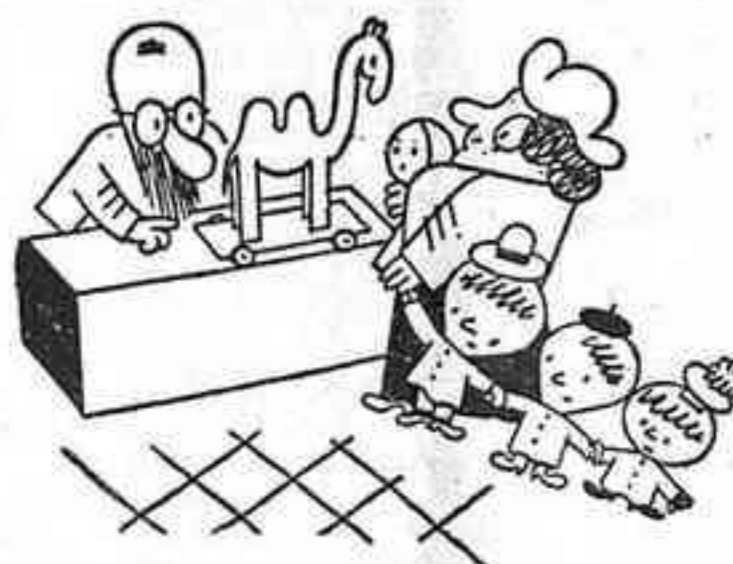
Per la nostra banda, objectivaríem al nostre desconegut comunicant que, en principi, l'argument del preu no és absolutament irrefutable. I, com que d'altres parers coincideixen a negar a Fortuny la paternitat de l'obra incriminada, preguem des d'aquest lloc a *Un Tècnic* — la carta acompanyant les ratlles transcrits és signada amb unes inicials que no sabem a qui atribuir — que vulgui extreure la seva amabilitat fins a donar-nos aquella anàlisi tècnica al·ludida en l'últim paràgraf.

UNA PENSADA OPORTUNA

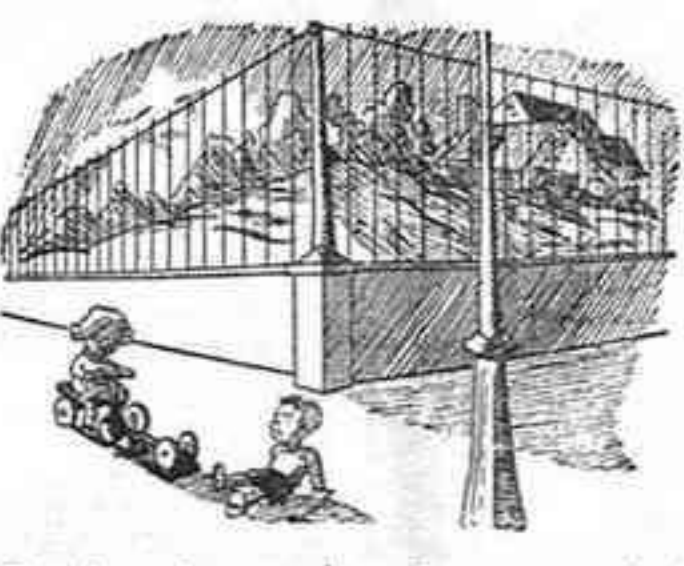
—Ja ho tinc! Si juguéssim a dir endevinalles?

(Razze, Nova York)

—Mamà, volem un quatre places...

(Ric et Rac, París)

—Es clar, és una dona la que condueix...

(Judge, Nova York)

DE PARIS ESTANT

Un curiós centenari

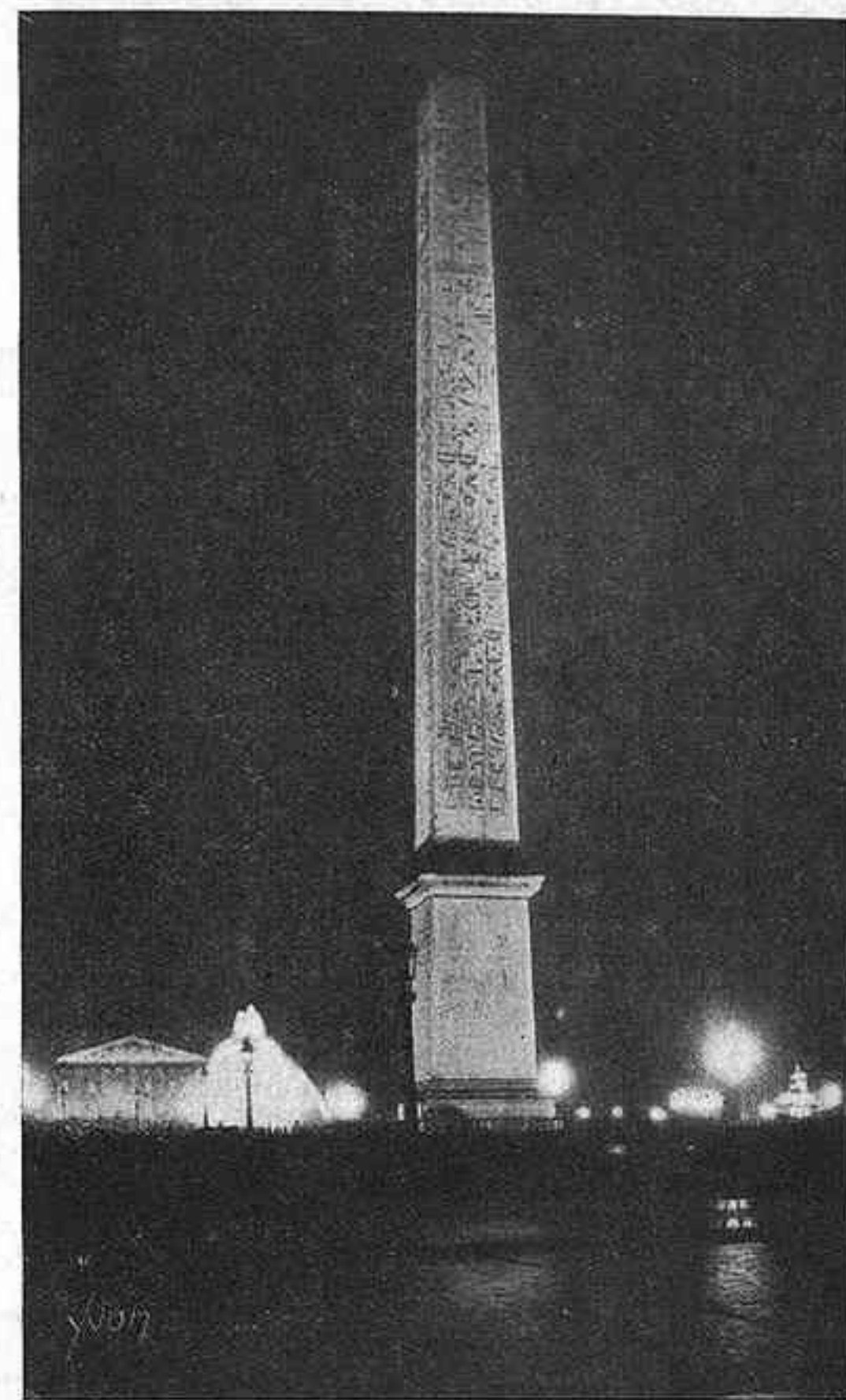
L'abús actual de les commemoracions acabarà segurament gastant tots els prestigis commemorables. Hi ha un estol de gent ocupada, pel que es veu, a espisar tots els recons del calendari i no hi ha dia que no es celebri el centenari, el cinquantenari i fins la dècada d'alguna cosa, fet o personatge més o menys important. Per aquest camí no tardarem a festejar, si Déu vol, els trimestres de la caiguda de Cartago i de l'invent de les tisores de podar. De vegades, aquestes evocacions es regiren contra el ma-

posà a la vela el dia 15 d'abril de 1831, i arribà al seu destí quatre mesos més tard, després d'haver enfltat pensament el Nil. A les primeries de novembre l'obelisc fou aterrat sota la direcció de l'enginyer naval Apollinaire Lebas, el qual feu construir tot seguit un camí empostissat de 270 metres per tal de fer lliscar el monolít fins a la nau. La construcció d'aquest camí exigí l'enderrocament d'una trentena de cases. El treball de càrrega necessità el concurs de cent-trenta-sis homes fornits, cosa natural si con-

siderem que l'obelisc mesura no menys de vint-i-dos metres i té un pes de 23.000 quilos. A la proa del vaixell s'hi va serrar un quadre de fusta per on sorgia l'extrem del poliedre gegant. El *Luxor* trigà encara un any a tornar a envestir la mar i, després d'una odessa accidentada, pogué veure Toulon al cap de nou mesos de navegació, remolcat pel vapor *Sphinx*. Estava escrit, però, que els seus faties serien llargs. Donant la volta per Gibraltar, necessità cent-vint dies per atènyer L'Ha-

vre i cent més per llaurar el Sena fins a París. El dia de l'arribada (23 de desembre de 1833) la riba del Cours-la-Reine era negra de ciutadans patrocinats pel paraigua llegendari del rei burges. Aquell present de Nadal difícilment podia aparèixer en un moment més oportú. L'Orient literari era al capdamunt de l'èxit, emps per l'abrivada del bufarot romàntic.

«La plaça de la Concòrdia tindria per fi un monument digne de la seva categoria. Havia començat ornamentant-se amb una estàtua egiptea de Lluís XV que fou devastada l'any 1792. En substituir el seu nom de plaça de Lluís XV pel de plaça de la Revolució, adquirí, junt amb el nou rètol, una enorme imatge de guix representant la llibertat. La imatge era patinada imitant admirablement el bronze, però la intempèrie no es deixà endurar i va atrotinar-la en quatre dies. La baluarda de Luxor venia a ocupar el melic vacant. Tres anys després d'ésser a París

L'obelisc il·luminat

teix homenatjat. Ara fa poc, per exemple, es celebrava el bicentenari d'un cert Montyon, conegut pel llegat de set premis de 12.000 francs cada un que l'Acadèmia reparteix anualment per recompensar la virtut. Alguns erudits han aprofitat l'oportunitat per esbombar que el senyor Montyon era una mena de col·leccionista de tares morals i que el capital destinat a premiar els virtuoses tenia uns orígens més que suspectes.

Els excessos commemoratius han esmor-teit la ressonància d'un centenari que, si més no, té un positiu valor de curiositat: el de l'arribada a París de l'obelisc emigrat de Luxor per anar a fer de llombribrigol urbà de la capital francesa. Plantat al bell mig de la cruïlla que formen el Louvre i l'Arc de l'Estrella amb l'església de la Magdalena i la Cambra dels Diputats, ha esdevingut, en competència amb el seu no menys il·lustre del Vaticà, un dels monuments-tòpics més famosos d'Europa. D'entre les historietes aparegudes durant els bons temps del turisme a França n'hi havia una que us descriu un autocar ple de nordamericans pilotats per un cicerone desaprovisat que davant cada monument llança a cops de megàfon els comentaris més fantasiosos. En arribar a la plaça de la Concòrdia el sentiu cridant als quatre vents: «Observin aquí al mig, senyors, el cèlebre obelisc regalat pel senyor Luxor!»

Estrany destí el d'aquest bell tascó granític eixit de l'Egipte milenari per esdevenir un element *bien parisien*, enlluernat cada nit pels moderníssims enginyers de la il·luminació indirecta. Quan Bonapart envià el delta sagrat, els cent-vint savis que acompanyaven l'expedició — futurs fundadors de l'egiptologia — remarcaren tot seguit l'agulla de pedra que dominava Luxor, una de les quatre vilettes edificades sobre les runes de l'antiga ciutat dels faraons, la misteriosa Tebes de les cent portes, capital de l'Alt Egipte. N'hi va haver prou que París conegués la seva existència per ambicionar-lo tot seguit com un infant una joguina i no va parar fins que el monument fou cedit a Carles X per Mohamed Ali, el terrible exterminador dels mamelucs i fundador de l'actual dinastia egípcia. Però els temps eren turbulents, i calgué esperar l'adveniment de Lluís-Felip per a fer efectiu el present del monarca africà. Es començà per construir a Toulon un vaixell especial, el *Luxor*, que es

(25 d'octubre de 1836: una altra commemoració en perspectiva...) es va emplaçar en el lloc que ocupa encara. L'erecció fou menys patètica que la del seu semblant de Sant Pere de Roma. L'enginyer Lebas inventà expressament per l'oportunitat un curiós model de grua, l'esquema del qual està gravat al sòcol que sosté l'obelisc; i un sòcol d'un bon gust admirable, sobretot si es té en compte que aquesta qualitat no era pas, certament, un atribut de l'època i que no podia ésser un treball fàcil el de fer-lo compaginar decorosament amb els jeroglífics incisos en el granit de l'agulla, classificables entre els més bells produïts per l'art ideogràfic dels egipcis.

Hi ha una espurna d'ironia, tanmateix, en aquest petit centenari d'un estrí avestat a comptar per milenies. És llàstima que l'avi Shaw no l'hagi aprofitat per dir-ne alguna de les seves. Però no s'ha perdut tot. Un altre gran poseur, Anatole France, va utilitzar-lo en el seu temps per a fer una mica d'*esprit*. «Sembla — explicava M. Bergeret — que els savis no s'han posat encara d'acord per a desxifrar el significat dels ideogrames que decoren el nostre monolít. De totes les solucions suggerides fins avui n'hi ha dues que són les més verssemblants. L'una flegeix: *El lleó de la pàtria sabrà defensar-se dels seus enemics*. L'altra interpreta: *El meló no es podrà vendre a més de tres sicles la terça*.» I acabava: «Jo concilio les dues versions. En la segona, allà on diu *meló* hi poso *lleó*.»

ALBERT JUNYENT

París, desembre.

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 BARCELONA
Telég: "Carburós" Mallorca, 232 Teléfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

JOAN BUSQUETS MOBLES I OBJECTES D'ART

Exposició de Pintura i Escultura grup d'Artistes «Art Vivent»

Dissabte, 13, a les 5, Inauguració de l'Exposició del gran

pintor E. MEIFREN

No hi falteu

Passeig de Gràcia, 36

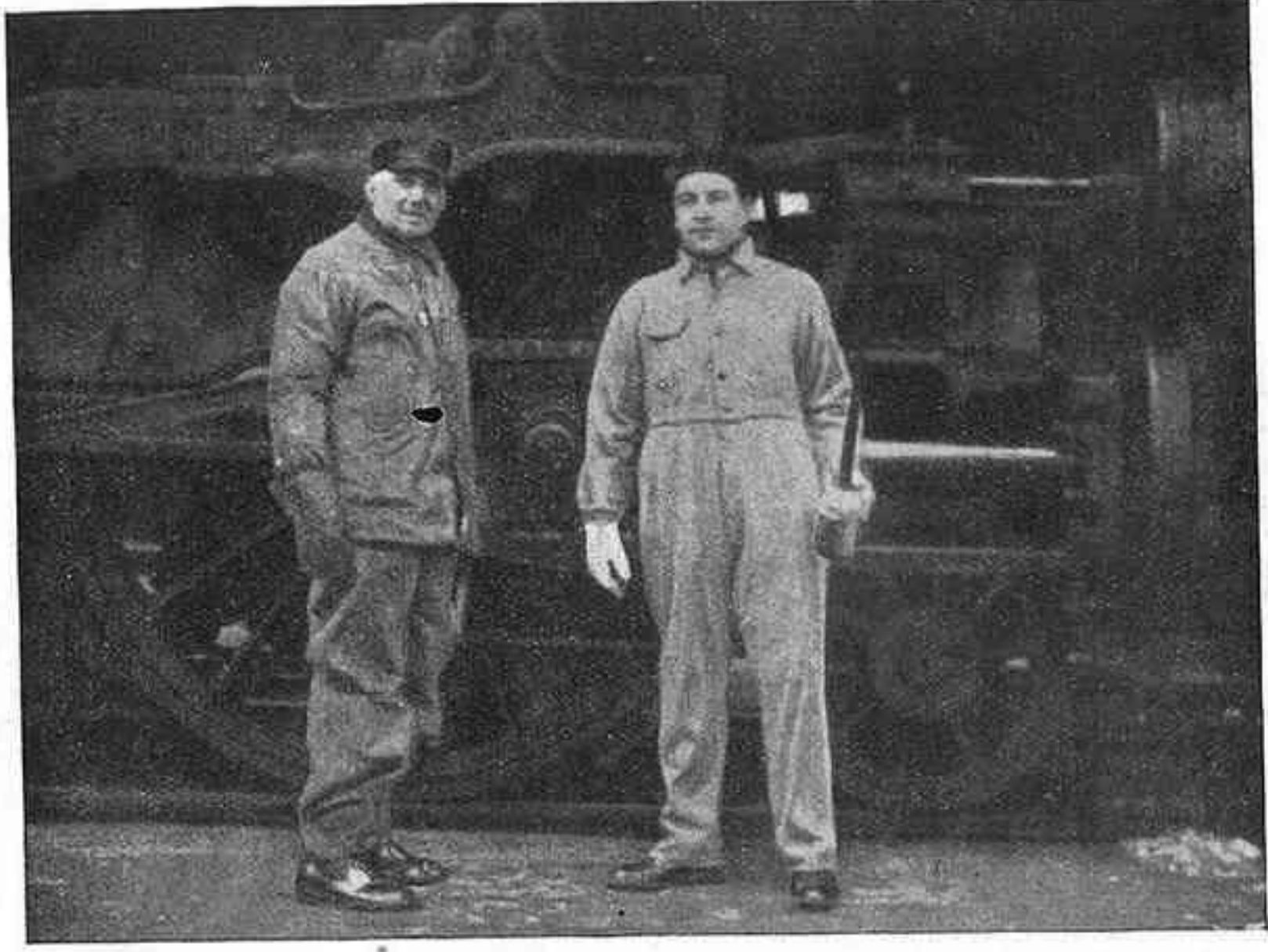
MUSICA I RADIO

PERFILS DE LA MÚSICA CONTEMPORANIA

Arthur Honegger

Amb l'article d'avui comencem una sèrie d'estudis que paulatinament aniran presentant als nostres lectors les grans figures de la música contemporània. Després dels retrats de Stravinsky i de Falla, avui perfilarem la vida i l'obra del genial compositor franco-suís Arthur Honegger. Parallelament a aquesta sèrie, n'estem preparant una altra dedicada a les figures més importants del

jazz i el music-hall per l'església. Aquesta reacció ha estat, potser, necessària. El propi Satie acaba amb el Sòcrates, de Plató. Stravinsky, després de Pulcinella, compon la Simfonia dels Psalms. Milhaud fa seguir a la seva fantasia de cinema Le Beau sur le toit, el Cristòphe Colomb, aquesta obra saturada de mística catòlica. Per a Honegger, però, aquesta evolució no dura gaire; dins

Honegger (a la dreta), a Boston, fent de maquinista de tren

món musical espanyol i particularment català.

El músic d'avui dia no crea ja la seva obra lluny del gran món, sinó que s'hi lliura en cos i ànima i escriu la música que se li encomana enmig dels sorolls de les metròpolis. Com en l'època preromànica, l'obra està destinada a la representació immediata. La vida i l'obra musical d'Arthur Honegger contenen totes les tendències efectives del temps que vivim. Nat el 10 de març del 1892 a l'Haute-Savoie, de pares suïssos, protestants, dona ja en la seva infància proves d'una musicalitat extraordinària. Destinat a succeir el seu pare en la direcció del negoci de la família, ben aviat troba la manera de canviar la carrera de comerciant, gens apropiada a aquest jove talent, per un estudi seriós de la tècnica musical al costat de Lucien Capet, Géralde, Widor i Vincent d'Indy (1911-13). Honegger coneix els dies difícils de l'aprenentatge, però té fe en el seu destí. En aquesta via no pot produir-se la contradicció entre la vida real i els somnis de músic, característica en l'època romàntica; s'ha restituit la unitat entre l'ofici i la vida.

El jove músic es troba pleòrpic de forces; esportiu entusiasta, enemic de tota bohèmia, exterioritzat en la vida quotidiana les característiques del seu temperament: és puntual, ordenat, assidu. Treballa, escriu, llegeix, fa música i esport i estudia principalment les partitures dels mestres de la música clàssica. Un quartet de corda (París, 1917) és el primer fruit important d'aquests anys d'estudi.

La gran guerra troba Honegger fent guàrdia en la frontera del seu propi país, Suïssa. A l'embarcament de l'armistici el trobem enmig de la jove avantguarda parisenca, membre del famós grup dels sis, de l'Escola d'Arcueil, anomenada així a causa de la residència del seu mestre, Erik Satie. En traçar el camí que ha recorregut Stravinsky, hem parlat llargament, des d'aquestes mateixes pàgines, de les tendències de simplicitat i de music-hall que seguien aquells joves artistes. Cocteau, Picasso, Diaghilev: heus ací un altre dels ambients en què es movia el jove Honegger en aquella època de la seva vida. El ballet el tempta també durant un cert temps. Al costat de la música instrumental, compon música per a pantomimes, per a peces teatrals i per a cançons. Ben aviat, però, el veiem fresar altres camins.

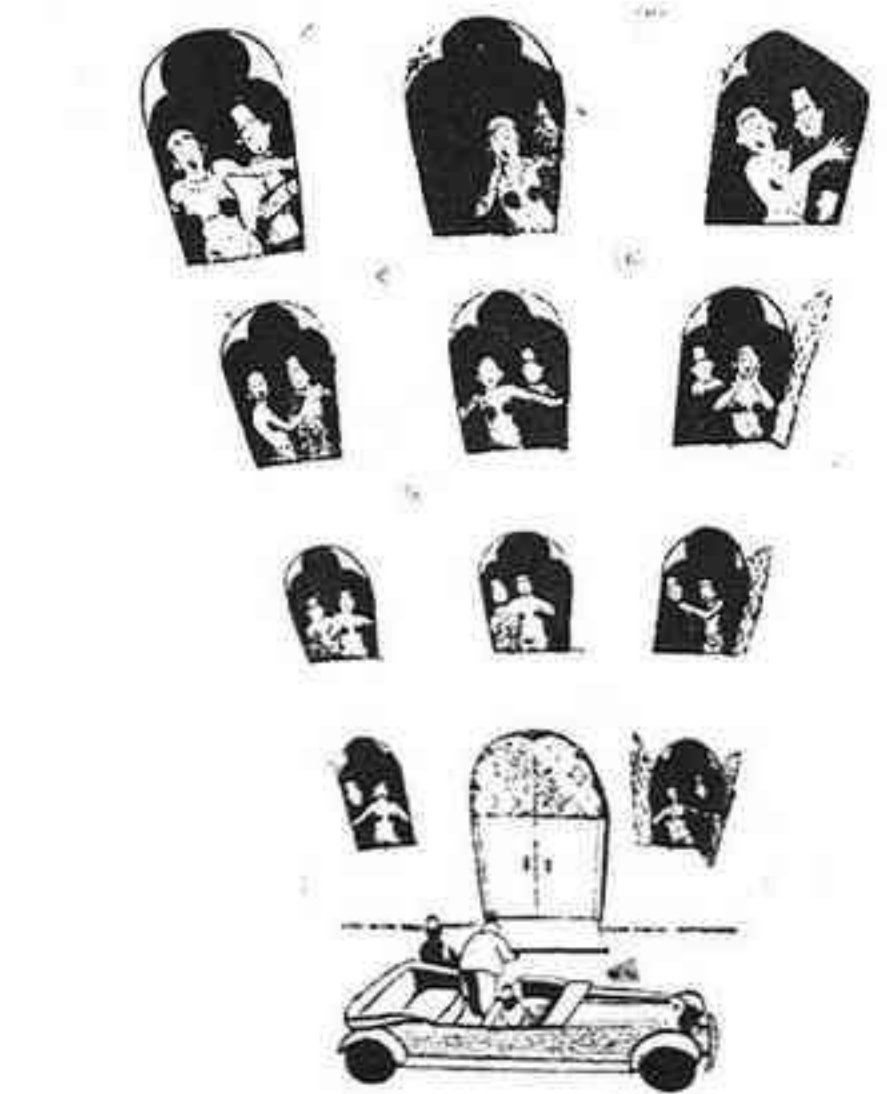
De tots els músics que volten Satie, Cocteau i Diaghilev, Arthur Honegger és el primer a deixar el ballet, el café concert, el

del mateix any passa de l'estil parodista de la marxa fúnebre dels Mariés de la Tour Eiffel, al psalm bíblic Rei David. En efecte, la seva forta inclinació a la ironia i a la comicitat el porta, al cap de deu anys, a l'òpera (Les aventures du Roi Pausole, segons la novella de Pierre Louys, 1930). Més en el fons, es sent més a prop de la moral vigorosa de l'Antic Testament que de l'afòristica espiritual de Cocteau. El Rei David ha procurat a Honegger una renomada mundial. Aquesta obra ha fet entrar el compositor en el terreny de l'òratori, el qual li deu encara dues altres obres esplèndides: Judith i Antigona. Sobretot aquesta darrera és remarcable per la síntesi que ens dona de l'esperit de l'antiguitat i d'una nova forma de teatre modern, a la qual Honegger arriba a través d'un esforç enorme d'abstracció i d'objectivitat. Mentre Stravinsky, en el seu Edipus Rex, tendeix vers una música distanciada, estàtica, Honegger arriba a un dramatismes vigorós que exclou, així mateix, tot sentimentalisme líric. La primera versió de l'Antigona fou representada, per primera vegada, el 20 de desembre del 1922, a l'Atelier, de París, amb decorats de Picasso. Aleshores encara, la partitura de Honegger es reduïa a algunes pàgines per a arpa, oboè o corn anglès. Durant molt de temps, el nostre compositor estava cercant un violent conflicte dramàtic. Un dia, confessà: «L'amor avui dia ja no interessa. Si és expressat d'una manera massa violenta, ens trobem amb el Tristan; si es vol expressar-lo amb tota dolçor, ens trobem amb el Pelléas.» Finalment, retorna a l'Antigona i posa tot el llibret de Cocteau en música.

Al mateix temps, Honegger es deixa guanyar per l'esperit contemporani de l'esport i de la tècnica. El seu Pacífic 231, una de les seves peces més executades, és un exemple de la glorificació dels progressos de l'americanisme en el domini de la música. En les simfonies esportives de Honegger no es tracta mai de simples reportatges contemporanis, traduïts per la matèria sonora de l'orquestra, sinó de peces d'una alta significació artística, basades sobre les severes lleis de la lògica musical.

La personalitat i la fecunda obra musical d'Arthur Honegger han trobat, en un llibre interessantíssim i ric en fotografies i en exemples musicals, llur primera visió de conjunt a l'alcada del tema, gràcies a la ploma àgil de Willy Tappolet (1), a la qual devem els punts essencials d'aquest estudi.

OTTO MAYER
(1) Arthur Honegger (Ed. Hug & Co., Zurich, 1933).

EL SULTA TORNA A L'HAREM
—Ai la mare! El meu marit!
(Razle, Nova York)

—Ep! Ep! Pastor, que no sabetu que la llana mullada s'encongex?
(Everybody's Weekly)

—Quan jo era jove, les noies es tornaven vermelles.
—Oh, sir Geoffrey, què els explicava?
(The Humorist, Londres)

La vida musical a Barcelona

Poc després de la Maria del Carmen de Granados, el Liceu ha donat l'Euda d'Uriac de Vives. Certament, són dues obres que no s'han de comparar. Però acostades per l'atzar l'una a l'altra, ens adonem de tota la diferència d'estil i de valor que les allunya força en la nostra apreciació. En la partitura d'Euda, hi ha algunes pàgines admirables d'un veritable i profund lirisme. Però hi ha manca d'element dramàtic i resta limitat en un convencionalisme que manlleua per el perlla. Tota la serenitat del tercer acte, que ens evoca tant del Tannhäuser, en porta reminiscències musicals. L'obra de Granados, al contrari, és una veritable obra mestra, digna d'ésser posada al mateix nivell que les òperes famoses de l'estil líric. Una riquesa de rítmica i d'entran vigoro, una vera atmosfera dramàtica, un fons inexhaurible de melodies ens sorprenen a cada compàs. Aquesta obra mereixeria d'ésser coneguda pertot, però, malauradament, només n'existeix una sola partitura d'orquestra, escrita a mà. Ni una sola partitura de piano. La divulgació de les obres mestres de la música espanyola no en treurà gaire profit.

La mateixa setmana, l'Orfeó Català ens ha convidat a un bell concert, en col·laboració amb la Cobla Barcelona. L'Orfeó és — al costat de la Banda Municipal — la institució representativa i famosa en tot Europa de la musicalitat catalana. Cada vegada ens torna a sorprendre i, diguem-ho francament, a emocionar per un tal grau de perfecció artística que va de dret al cor i evoca en nostres la reminiscència d'altres grans masses corals europees que hem conegut: el cor de la Capella Sixtina, el dels Cosacs del Don, els de les famoses entitats corals sueques i angleses.

Passem en silenci la sessió tradicional de cançons i jocs d'infants de l'Institut Català de Rítmica i Plàstica, però aviat parlarem de pedagogia musical i sobretot de la de Jacques-Dalcroze que ha pogut suscitar semblants malentesos penosos als quals hem d'assistir l'altre diumenge.

O. M.

El I Congrés Internacional de la indústria fonogràfica

Aquest Congrés, celebrat a darreries de l'any passat a Roma, tenia per objecte la creació d'una Federació internacional de la indústria fonogràfica, el comitè de la qual, ja constituït, té per president Alfred Clark, president així mateix del grup industrial que, sota el nom d'Electric and Musical Industries, controla la Columbia, la His Master's Voice i altres societats.

Les proposicions adoptades en el Congrés són les següents:

I. — El I Congrés internacional de la Indústria Fonogràfica, reunit a Roma del 10 al 14 de novembre de 1933.

Havent examinat els problemes d'ordre tècnic, econòmic, jurídic, polític i social, que es plantegen actualment en les relacions entre la indústria fonogràfica i els autors, els artistes executants i els industrials que utilitzen el disc.

Desitjant que aquests problemes puguin ésser arranats en complet esperit de col·laboració amb els autors, els artistes executants i les dites indústries, Formula les següents propostes:

I. — Que el fonograma (disc i altres produccions anàlogues) ha d'ésser protegit, en consideració de la seva naturalesa especial, dintre el marc del conveni de Berna per a la protecció de les obres literàries i artístiques, per una disposició inserida, sia en el mateix conveni, sia en un annex a aquest conveni.

Quedant entès que aquesta darrera solució seria aplicada en el cas que la Conferència de Brusselles de 1935 consideraria oportú de regular, en annexos, certes matèries que, per bé que no entrant estrictament en el domini del conveni, presenten lligams estrets amb un cert nombre de problemes, que són regulats en el conveni mateix.

II. — Que, si cal arribar a una regulació uniforme, almenys sobre els punts essencials, pel camí d'un conveni internacional, convé que les lleis nacionals, que s'han d'inspirar en els principis del conveni, atorguin, sobre cada punt particular si cal, una protecció eficaç al fonograma, de manera que la indústria fonogràfica pugui trobar, sobre la base de la protecció internacional i nacional, la salvaguarda necessària al seu desenvolupament segons les necessitats d'ordre social, polític i educatiu.

III. — Que en tot cas, qualsevulla que sigui el fonament jurídic de la protecció del fonograma, cal assegurar al productor un control i una equitativa remuneració en ocasió de tota utilització industrial o amb fi lucratiu del fonograma feta per altri.

El Congrés invita els grups nacionals a sotmetre a llurs governs respectius les proposicions adoptades, a fi que siguin preses en consideració, sia per a la reforma de les legislacions interiors, sia per als treballs preparatoris de la Conferència de Brusselles.

Encomana, finalment, a la presidència del Congrés de transmetre les anteriors proposicions a l'oficina de la Unió internacional per a la protecció de les obres literàries i artístiques, de Berna, pregant-la d'inserir-les entre les proposicions a comunicar a la Conferència de Brusselles.

Tot sovint han sorgit queixes de l'estat d'indefensió en què es trobava el disc i, encara més, els artistes del disc, i les llacunes d'una legislació que no preveia la importància que aquesta nova indústria havia d'adquirir amb el temps.

El disc, ha dit algú, no és un simple producte manufacturat, sinó una obra de l'esperit, els executants de la qual s'han d'equiparar als altres artistes. Però: és que aquests no són potser menys protegits encara que els del disc?

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

Les emissores catalanes

A l'empar de la novíssima legislació sobre radiodifusió s'han anat muntant a la península fins a cinquanta-dues emissores, la majoria de les quals tenen una potència que es mou als voltants dels 200 wats a l'antena. A Catalunya mateix se n'han muntat fins ara vuit, que amb les dues de la capital formen un total de deu emissores, nombre que de seguida es pot considerar excessiu tenint en compte l'extensió del territori, el nombre d'oients possibles i, sobretot, els mitjans amb què compten per a sostenir-se.

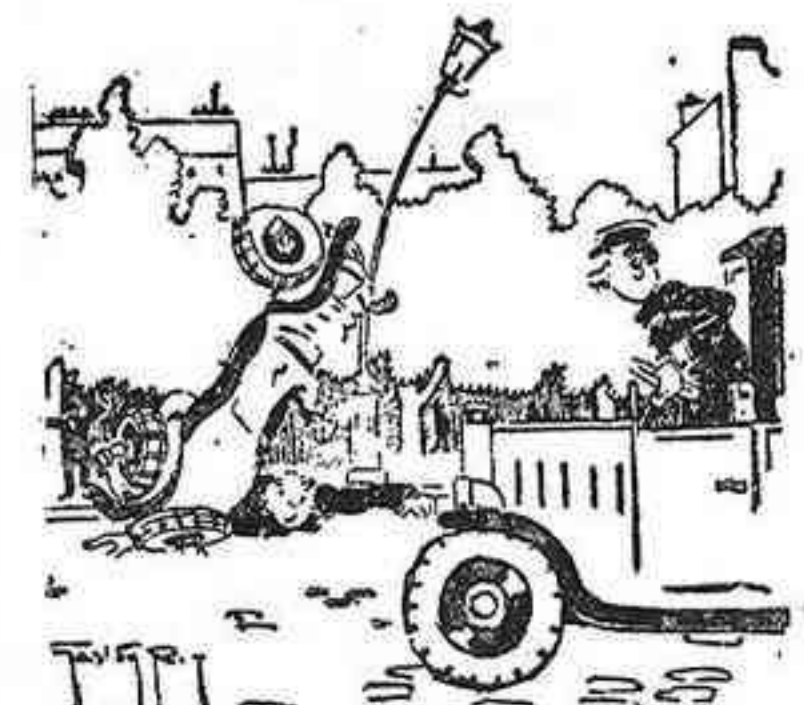
Es difícil de poder esbrinar les intencions del legislador en permetre el muntatge d'emissores sense més control que el de limitar la potència, i encara ho és més saber la utilitat que al país puguin haver portat. La majoria són degudes a la iniciativa privada, i per tant no s'hi pot cercar res més que la utilitat de qui les explota, sense més límit que el que suposa la previsió de la paciència dels que escolten. Si per contra són degudes a la iniciativa altruista d'alguna entitat local, la manca de mitjans acostuma a portar a resultats semblants. Només cal repassar per sobre els programes d'aquestes emissores i aviat us adoneu que la part musical és feta exclusivament a base de discos. Precissament, cal insistir en això, ja que d'aquesta manera s'ha contribuït a agreujar més la indústria del disc, abans tan pròspera, al nostre país. Es estrany com els editors consenten l'atropell que suposa l'establiment de comerciants que tenen organitzat el subministre de discos, que van passant despreciosament d'una emissora a l'altra per a després fer-los anar a parar, quan ja han rotat; tot Catalunya, a la venda al públic. Es difícil així que les emissores arribin a tenir una discoteca pròpia. Els músics professionals no hi són sinó en emissions especials subvencionades, i els serveis d'informació, de maneres més o menys amagades, surten de la premsa diària. Per a compensar això, únicament hi ha alguna informació de caràcter local o retransmissions que poden tenir algun interès.

No solament la manca d'utilitat, sinó també cal considerar la pertorbació que porten aquestes emissores. Dintre del circuit relativament reduït que formen Barcelona, Terrassa, Sabadell, Badalona i no massa lluny Vilanova, amb 348 i 251 metres les emissores d'ací i 216, 200, 200.1 de lon-

gitud d'ona, s'han de produir interferències fins amb aparells d'extremada selecció. Demés que, no essent constant ni uniforme la modulació, es fa difícil, dintre de la zona d'actuació d'aquestes emissores, l'audició d'estacions estrangeres, com algunes d'angleses, de longitud semblant.

De cap manera, però, no volem blamar el fet que si l'afició local compta amb entusiasmes i mitjans i sobretot està organitzada en forma de poder sostenir amb un mínim de decòrum una emissió periòdica, no s'hagi d'autoritzar; però, això sí, el que cal és preveure-ho i sobretot reglamentar-ho. Precissament a l'Estatut de Catalunya, entre les matèries atribuïdes a la Generalitat, hi ha l'execució de la legislació de l'Estat en els serveis de radiodifusió, i això vol dir que s'hauria d'anar a un estudi previ del territori, tenint en compte els nuclis de població, les circumstàncies geogràfiques i meteorològiques i determinar l'emplaçament d'una estació de gran potència, que no hauria d'estar precisament situada al nucli més important, i després procurar, amb una sèrie d'emissores, que el territori de Catalunya quedés completament comprès, ja que ara als dos extrems, com són les parts pirenenques i la part meridional amb les comarques del Baix Ebre, resten de difícil comunicació radiofònica i no es pot suposar que la iniciativa privada determini la construcció d'emissores en aquests indrets. Després ja vindrà la indispensable comunicació entre aquestes emissores per a establir una xarxa completa que permetés de donar retransmesos els programes que només són possibles en emissores que comptin amb mitjans per a fer-ho. La base de la retransmissió és l'única possible si es vol obtenir un bon servei, i val a dir que el públic ho reconeix i les espera amb delit. Una anticipació del que això podria ésser ens la va donar l'emissora Ràdio-Associació el darrer dia de l'any passat amb una emissió que, tot i ésser subvencionada per cases comercials que en feien un discret motiu de reclam, va esdevenir esplèndida i a la qual únicament, dit sigui molt de passada, podia fer-se-li el retrat d'ésser precisament molt abundant en números remarcables i que va ésser retransmesa, sense fer-ne, però, cap ostentació, a diverses emissores catalanes.

J. G.

L'OCASIO
—Taxi, senyor?
(Gringoire, París)

—La teva distracció no té remei! Ja has tornat a tallar-te les ungles amb els guants posats!
(Ric et Rac, París)

¡NERVIOSOS!
Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia** (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertiges, fatiga corporal, tremolors, disipènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que flaqueixen per causa o origen orgànicament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Solvré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's aviat i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigit-se i trametar 0'25 ptes. en segell de correu per al tranquil·litat a **Oficines Laboratoris Sôkars, carrer del Ter, 16, Barcelona**, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia